

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ. 410.008.02.2020

Krystyna Sołek
Podkarpacki Wojewódzki
Inspektor Ochrony Środowiska
ul. Gen. M. Langiewicza 26
35-101 Rzeszów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/045 Funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami komunalnymi i użytkowymi oraz transgraniczne przemieszczanie odpadów

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie. ul. Gen. M. Langiewicza 26, 35-101 Rzeszów.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krystyna Sołek – Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie - od dnia 11 kwietnia 2016 r. Poprzednio, tj. od dnia 9 kwietnia 2009 r., Podkarpackim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska była Ewa Lipińska.
Zakres przedmiotowy kontroli	Sprawowanie nadzoru nad podmiotami wprowadzającymi na rynek krajowy produkty i produkty w opakowaniach oraz gospodarujących odpadami poużytkowymi i odpadami opakowaniowymi. Zapewnienie właściwego odbioru i zagospodarowania wytwarzanych odpadów komunalnych. Nadzór nad transgranicznym przemieszczaniem odpadów i przetwarzaniem na terytorium kraju przywożonych odpadów.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2016 r. do dnia zakończenia kontroli, z wykorzystaniem dowodów sporządzanych także przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontrolerzy	Agnieszka Suwała, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/108/2020 z dnia 16 lipca 2020 r. Sebastian Szozda, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/78/2020 z dnia 26 maja 2020 r.

(akta kontroli tom I, str. 1-5, tom V, str. 1-2)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 t.j., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności.

OCENA OGÓLNA I JEJ UZASADNIENIE

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Podkarpackiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w zakresie nadzoru nad gospodarowaniem odpadami użytkowymi, opakowaniowymi i komunalnymi, a także nad transgranicznym przemieszczaniem odpadów.

W Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska w Rzeszowie³ prawidłowo realizowano kontrole podmiotów gospodarujących ww. grupami odpadów, kontrole te były przeprowadzane terminowo i rzetelnie. W następstwie przeprowadzanych kontroli WIOŚ podejmował adekwatne do ustaleń działania wydając stosowne zarządzenia pokontrolne, a także zawiadamiając właściwe organy ścigania, inspekcje oraz jednostki samorządu terytorialnego.

W latach 2016-2019 WIOŚ nie przeprowadzał kontroli krzyżowych w zakresie gospodarowania odpadami, co wyjaśniono brakiem wystarczających zasobów kadrowych, realizacją priorytetowych zadań kontrolnych, a także faktem, iż prowadzenie kontroli krzyżowych było jedynie zaleceniem GIOŚ. WIOŚ nie posiadał pełnej wiedzy o wszystkich funkcjonujących w województwie podkarpackim podmiotach gospodarujących odpadami użytkowymi, opakowaniowymi oraz komunalnymi, co spowodowane było brakiem informacji w Bazie Danych o Odpadach, a także brakiem źródeł takich informacji przed powstaniem Bazy. W ocenie NIK Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska prawidłowo wymierzał i egzekwował kary pieniężne za niewłaściwą gospodarkę odpadami komunalnymi. W WIOŚ prowadzony był monitoring dotyczący pożarów miejsc deponowania odpadów, przeprowadzano kontrolę miejsc takich pożarów oraz współpracowano w tym zakresie z innymi organami. WIOŚ rzetelnie prowadził kontrole w ramach nadzoru nad transgranicznym przemieszczaniem odpadów – dokonywał oględzin odpadów w trakcie kontroli podmiotów nimi gospodarujących. WIOŚ współpracował z innymi organami odpowiedzialnymi za nadzór nad przemieszczaniem odpadów m.in. poprzez dokonywanie ocen (na ich wnioski), czy przewożony towar spełnia definicję odpadu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częstkowej⁴ kontrolowanej działalności.

OBSZAR

1. Sprawowanie nadzoru nad podmiotami wprowadzającymi na rynek krajowy produkty i produkty w opakowaniach oraz gospodarującymi odpadami użytkowymi i odpadami opakowaniowymi.

Opis stanu faktycznego

1.1.

W WIOŚ rokrocznie opracowywano plany pracy, w których uwzględniano kontrole podmiotów kwalifikowanych do kategorii ryzyka (I-V), cele kontroli oraz charakter kontroli.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: WIOŚ.

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

W latach 2016-2019 w WIOŚ zaplanowano łącznie 245 kontroli (85 w 2016 r., 56 w 2017 r., 73 w 2018 r. i 31 w 2019 r.) u 245 podmiotów gospodarujących odpadami poużytkowymi i odpadami opakowaniowymi. Wszystkie zaplanowane kontrole zostały wykonane. We wskazanym okresie wykonano również 37 kontroli doraźnych (13 w 2016 r., 2 w 2017 r., 12 w 2018 r. i 10 w 2019 r.) u 37 podmiotów gospodarujących odpadami poużytkowymi i odpadami opakowaniowymi.

(akta kontroli tom I, str. 6-236)

Na podstawie pięciu losowo wybranych kontroli planowych⁵ stwierdzono, iż pod względem formalnym protokoły kontroli sporządzane i podpisywane były bez zbędnej zwłoki (w ostatnim dniu kontroli). W ww. zakresie nie przeprowadzono kontroli sprawdzających, jednakże w przypadku ponownej kontroli w tym samym podmiocie sprawdzano realizację zarządzeń pokontrolnych.

(akta kontroli tom I, str. 241-321)

Na podstawie pięciu kontroli doraźnych⁶ stwierdzono, iż przyczynami podjęcia tych kontroli były: wniosek Marszałka Województwa w związku z planowanym wydaniem decyzji określającej wysokość zaległości z tytułu opłaty produktowej, wniosek podmiotu kontrolowanego o wydanie opinii o stanie przestrzegania wymagań ochrony środowiska, interwencja dotycząca uciążliwości podmiotu w związku z prowadzoną działalnością w zakresie naprawy i demontażu pojazdów, wniosek Policji, wniosek Marszałka Województwa w związku z prowadzonym postępowaniem w sprawie wydania pozwolenia na wytwarzanie odpadów zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz przetwarzanie baterii i akumulatorów. W przypadku kontroli nr 168/2018 nie stwierdzono nieprawidłowości (kontrola dotycząca wniosku podmiotu o wydanie decyzji). W przypadku kontroli nr 120/2018 stwierdzono demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji poza stacją demontażu, nielegalne międzynarodowe przemieszczanie odpadów w postaci pojazdów wycofanych z eksploatacji, nieterminowe złożenie do Marszałka Województwa zbiorczych zestawień danych o odpadach (w wyniku kontroli sporządzono zarządzenie pokontrolne oraz zawiadomienie do prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa). W przypadku kontroli nr 113/2018 stwierdzono demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji poza stacją demontażu, zanieczyszczenie gleby węglowodorami, nieprowadzenie ewidencji odpadów, niezłożenie do Marszałka Województwa zbiorczych zestawień danych o odpadach (w wyniku kontroli sporządzono zarządzenie pokontrolne, nałożono mandat w wysokości 500 zł, skierowano zawiadomienia do Burmistrza Strzyżowa, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Strzyżowie). W przypadku kontroli nr 167/2019 stwierdzono niezłożenie do Marszałka Województwa rocznego sprawozdania o odpadach opakowaniowych oraz niewłaściwe wywiązanie się z obowiązku prowadzenia przez podmiot kampanii edukacyjnej (w wyniku kontroli sporządzono zarządzenie pokontrolne oraz wydano decyzję o nałożeniu kary pieniężnej w wysokości 10.000 zł). W przypadku kontroli nr 266/2016 nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli tom I, str. 322-524)

1.2.

W zakresie przestrzegania przepisów ustawy o recyklingu pojazdów⁷, w latach 2016-2019 w WIOŚ przeprowadzono 101 kontroli planowych (63 w 2016 r., 11 w 2017 r., 19 w 2018 r., 8 w 2019 r.) oraz 21 kontroli doraźnych (12 w 2016 r.,

⁵ Nr protokołów kontroli: 166/2018, 79/2018, 36/2018, 23/2018, 11/2018.

⁶ Nr protokołów kontroli: 266/2016, 167/2019, 113/2018, 120/2018, 168/2018.

⁷ Ustawa z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz.U. z 2019 r., poz. 1610).

1 w 2017 r., 3 w 2018 r. i 5 w 2019 r.). W okresie objętym kontrolą, wg danych WIOŚ, w województwie podkarpackim funkcjonowało od 69 do 71 przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu pojazdów, 12 przedsiębiorców prowadzących punkty zbierania pojazdów oraz jeden przedsiębiorca prowadzący strzępiarkę. WIOŚ nie prowadził bazy przedsiębiorców będących wprowadzającymi pojazdy. Skontrolowani przedsiębiorcy wpisywani byli w rejestrze zakładów zawartym w Informatycznym Systemie Kontroli w oparciu o ustalenia kontroli w danym roku kalendarzowym.

(akta kontroli tom I, str. 233)

W złożonym wyjaśnieniu Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska podała, iż WIOŚ nie dysponuje pełną bazą danych odnośnie podmiotów wprowadzających pojazdy w rozumieniu ustawy o recyklingu pojazdów, podmiotów prowadzących recykling odpadów opakowaniowych i innych niż recykling procesów odzysku odpadów opakowaniowych oraz wprowadzających produkty w opakowaniach, z uwagi na brak przepisów polecających prowadzenie takiej bazy na poziomie wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska. W WIOŚ w Rzeszowie informacje dotyczące podmiotów gospodarujących odpadami w tym poużytkowymi zbierane są na podstawie przeprowadzanych kontroli i dostarczanych decyzji administracyjnych, wydawanych przez organy ochrony środowiska (Marszałka Województwa Podkarpackiego, starostów lub Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska). Częstkowe informacje czerpane są również z BDO. W ocenie WIOŚ w Rzeszowie dostępna baza BDO nie umożliwia inspektorom uzyskania wiedzy o wszystkich podmiotach prowadzących gospodarkę odpadami w województwie i ich liczbie. Aktualność i wiarygodność danych zawartych w BDO budzi zastrzeżenia. Obecna sytuacja sprawia, że oprócz szarej strefy istnieje ryzyko powstawania/ funkcjonowania na rynku legalnie działających podmiotów, które nie posiadają wymaganego wpisu w konkretnym dziale BDO, co sprawia że nie są ujmowane we wszelkich statystykach. Przykładowo stacja demontażu, która powinna być wpisana z urzędu w dziale III bazy BDO została wpisana w dziale XI-BDO. Brak dostępu do skanów decyzji uniemożliwia sprawdzenie czy dany podmiot posiada zezwolenie w zakresie prowadzonej działalności (brak kodów zbieranych lub przetwarzanych odpadów). W bazie brak jest informacji o realizacji obowiązku złożenia wniosku o zmianę posiadanej decyzji - art. 14 ust.1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw. Zgodnie z art. 14 ust. 4 ww. ustawy niezłożenie takiego wniosku w terminie do dnia 5 marca 2020 r. skutkuje wygaśnięciem z mocy prawa zezwolenia na gospodarowanie odpadami. Sytuacja taka naraża na sankcje za wykroczenie te podmioty, które przekazują odpady innym podmiotom figurującym w BDO jako posiadającym zezwolenie, a faktycznie działającym nielegalnie. Ponadto Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wyjaśniła, że innymi działaniami podejmowanymi przez WIOŚ w Rzeszowie w celu uzyskania wiedzy w zakresie liczby podmiotów prowadzących działalność w zakresie gospodarki odpadami są analizy przesyłanych interwencji w sprawie niewłaściwych działań podmiotów prowadzących działalność gospodarczą i wybieranie ich do kontroli w ramach działań prewencyjnych. Dane takie pozyskiwane są również z przesyłanych do WIOŚ informacji od organów administracji publicznej (m.in. GIOŚ, organy samorządowe). Obszerną bazę wiedzy umożliwiającą pozyskiwanie informacji o nowych podmiotach prowadzących działalność w zakresie gospodarki odpadami stanowi Internet, w tym portale aukcyjne (np. wprowadzający pojazdy, wprowadzający sprzęt elektryczny i elektroniczny). Podczas kontroli podmiotów gospodarczych zbierających odpady i przetwarzających odpady pozyskuje się informacje o podmiotach na podstawie kart przekazania odpadów.

(akta kontroli tom II, str. 462-469, tom IV, str. 445-478)

W latach 2016-2019 nie przeprowadzono kontroli krzyżowych w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji. W złożonym wyjaśnieniu Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska podała, iż wytyczne GIOŚ do przeprowadzania przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego z lutego 2018 r. nie obowiązywały do przeprowadzenia kontroli krzyżowych, a jedynie zalecały w miarę możliwości ich przeprowadzenie. Kontrole krzyżowe definiowane przez NIK nie były przeprowadzane. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie w okresie objętym kontrolą NIK w ramach posiadanych zasobów kadrowych realizował szereg zadań kontrolnych w kilkunastu obszarach tematycznych dotyczących szeroko rozumianej ochrony środowiska i gospodarki odpadami. Zadania dotyczące kontroli w zakresie regulowanym ustawą o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym mogło wykonywać kilku inspektorów w skali całego Inspektoratu. Inspektorzy ci wykonywali również inne kontrole dotyczące gospodarki odpadami np. dotyczące odpadów komunalnych, odpadów opakowaniowych, baterii i akumulatorów, międzynarodowego przemieszczania odpadów. Pozostałym inspektorom przydzielano zadania kontrolne w innych obszarach dotyczących np. ochrony powietrza przed zanieczyszczeniami, ochrony wód, poważnych awarii przemysłowych pozwoleń zintegrowanych. Wzmocnienie kadrowe Wydziału Inspekcji w Rzeszowie i Działów Inspekcji w Delegaturach nastąpiło dopiero w 2019 r. Efekty wzmocnienia będzie można zaobserwować w 2021 r.

(akta kontroli tom II, str. 462-469)

W latach 2016-2019 WIOŚ przeprowadził 97 planowych kontroli przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu pojazdów (63 kontrole w 2016 r., 11 kontroli w 2017 r., 15 kontroli w 2018 r. i 8 kontroli w 2019 r.) oraz 14 pozaplanowych kontroli u takich przedsiębiorców (7 kontroli w 2016 r., 1 kontrolę w 2017 r., 2 kontrole w 2018 r. i 4 kontrole w 2019 r.). Na podstawie losowo wybranej próby pięciu⁸ kontroli przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu pojazdów stwierdzono, iż:

- w dwóch kontrolach⁹ nie odnotowano badania obowiązku przekazywania przez przedsiębiorcę prowadzącego stację demontażu zużytych baterii samochodowych kwasowo-ołowiowych i zużytych akumulatorów samochodowych kwasowo-ołowiowych podmiotowi zbierającemu zużyte baterie lub zużyte akumulatory lub prowadzącemu zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, spełniającemu wymagania, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 1 o bateriach i akumulatorach¹⁰,
- w pięciu kontrolach nie odnotowano badania pobierania opłat za przyjęcie pojazdu do demontażu w przypadkach, o których mowa w art. 23 ust. 4 ustawy o recyklingu pojazdów¹¹,
- w pięciu kontrolach nie odnotowano badania niszczenia/unieważnienia dowodu rejestracyjnego, karty pojazdu, jeżeli była wydana, oraz tablic rejestracyjnych.

(akta kontroli tom I, str. 233, tom II, str. 1-53, 135-137)

⁸ Nr protokołu kontroli: 89/2016, 122/2018, 274/2018, 45/2019, 93/2019.

⁹ Nr protokołu kontroli: 122/2018 i 274/2018.

¹⁰ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach (Dz.U. z 2019 r., poz. 521 ze zm).

¹¹ Za przyjęcie pojazdu do demontażu w przypadku gdy pojazd wycofany z eksploatacji nie jest zarejestrowany na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, pojazd wycofany z eksploatacji: jest niekompletny lub zawiera odpady, które zostały do niego dodane.

W złożonym wyjaśnieniu Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska podała, iż w trakcie przeprowadzonych kontroli sprawdzano każdy etap działalności stacji demontażu pojazdów (począwszy od czynności wykonywanych podczas przyjęcia pojazdów do stacji, poprzez demontaż pojazdów, do przekazania wytworzonych odpadów odbiorcom). Nie zawsze jednak w protokołach znajdowały się zapisy o dokonaniu sprawdzenia wykonywania tych czynności. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w ww. zakresie, zostałyby to zawarte w protokołach. Jak pokazuje praktyka, przedsiębiorcy prowadzący stacje demontażu, w okresie kontroli (dniach, godzinach) przeprowadzanej przez inspektorów Inspekcji Ochrony Środowiska, nie prowadzą działalności w zakresie przyjmowania pojazdów do stacji demontażu. Można stwierdzić, iż na czas kontroli przedsiębiorcy zaprzestają prowadzenia działalności, pozostając do dyspozycji kontrolującego. Zatem kontrolujący inspektor nie jest naoczny świadkiem fizycznego unieważniania dokumentów oraz tablic rejestracyjnych pojazdów, w dniach (godzinach) kontroli. Ponadto, zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 26 kwietnia 2010 r. w sprawie sposobu unieważniania dokumentów pojazdów wycofanych z eksploatacji, wzorów zaświadczeń wydanych dla tych pojazdów, sposobu przechowywania zaświadczeń oraz prowadzenia ich ewidencji, przedsiębiorca prowadzący stację demontażu lub przedsiębiorca prowadzący punkt zbierania, zwraca unieważnione dokumenty oraz tablice rejestracyjne właścicielowi pojazdu. Na czas kontroli przedsiębiorca nie dysponuje oryginałami unieważnionych dokumentów oraz tablicami rejestracyjnymi. Również przedsiębiorca prowadzący stację demontażu nie jest prawnie zobowiązany do innego dokumentowania sposobu unieważnionych dokumentów (np. przedłożenia kontrolującemu kserokopii unieważnionych dokumentów, z odciętym prawym dolnym rogiem, o powierzchni co najmniej 1 cm²) czy też np. przedłożenia kontrolującemu dokumentacji fotograficznej potwierdzającej unieważnienie tablic rejestracyjnych, przez ich przedziurkowanie, poza złożeniem oświadczeń, które zawarte są w wydawanych zaświadczeniach o demontażu pojazdu lub zaświadczeniach o przyjęciu niekompletnego pojazdu. Zatem złożenie przez przedsiębiorcę ww. oświadczenia winno stanowić wystarczający dowód na dopełnienie przez niego obowiązków w zakresie unieważnienia dokumentów pojazdu oraz tablic rejestracyjnych. Ponadto do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie nie wpływały informacje z Wydziałów Komunikacji, jakoby przedkładane przez osoby wnioskujące o wyrejestrowanie pojazdów na podstawie zaświadczeń o demontażu pojazdu lub zaświadczeń o przyjęciu niekompletnego pojazdu, dokumenty pojazdów oraz tablice rejestracyjne nie zostały unieważnione przez przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu. W związku z powyższym, w badanych protokołach brak jest zapisów nt. badania sposobu unieważniania dokumentów pojazdów oraz tablic rejestracyjnych.

(akta kontroli tom II, str. 462-469)

We wszystkich objętych ww. próbą kontrolach badano wydawanie zaświadczeń o demontażu pojazdu, ewidencję zaświadczeń o demontażu pojazdu oraz zaświadczeń o przyjęciu niekompletnego pojazdu, osiąganie poziomu odzysku i recyklingu odpadów pochodzących z pojazdów wycofanych z eksploatacji (na podstawie posiadanej przez podmiot dokumentacji), obliczenie i uiszczenie opłaty za nieosiągnięcie wymaganego poziomu odzysku i recyklingu odpadów pochodzących z pojazdów wycofanych z eksploatacji, dokumentowanie przekazywania pojazdów z punktów zbierania do stacji demontażu. W ramach wszystkich kontroli przeprowadzono oględziny miejsc przeprowadzania demontażu pojazdów, w tym również pod kątem wpływu na ewentualną emisję zanieczyszczeń do środowiska, zabezpieczenia miejsc magazynowania pojazdów, sektorów w których usuwane są poszczególne elementy pojazdów tym płyny eksploatacyjne.

(akta kontroli tom II, str. 135-137)

W latach 2016-2019 WIOŚ przeprowadził sześć kontroli u przedsiębiorców prowadzących punkty zbierania pojazdów, w tym dwie kontrole planowe w 2018 r. i cztery kontrole pozaplanowe (dwie kontrole w 2016 r. oraz po jednej kontroli w 2018 r. i 2019 r.). Na podstawie losowo wybranej próby pięciu¹² kontroli przedsiębiorców prowadzących punkty zbierania pojazdów stwierdzono, iż dwie z tych kontroli dotyczyły wydania zezwolenia na prowadzenia punktu zbierania pojazdów (działalność nie była jeszcze prowadzona). W ramach trzech kontroli przedsiębiorców prowadzących punkty zbierania pojazdów nie odnotowano badania przyjęcia części samochodów osobowych usuniętych w trakcie napraw (art. 23a ustawy o recyklingu pojazdów) oraz unieważnienia dokumentów i tablic rejestracyjnych przyjmowanego pojazdu oraz wydawania zaświadczeń o demontażu pojazdu (art. 24 ustawy o recyklingu pojazdów).

(akta kontroli tom I, str. 233, tom II str. 54-89, 135-137)

W złożonym wyjaśnieniu Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska podała, iż *obowiązek przyjmowania części samochodów osobowych usuniętych w trakcie napraw dotyczy wyłącznie przedsiębiorcy prowadzącego stację demontażu. Zgodnie z treścią art. 23a ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, przedsiębiorca prowadzący stację demontażu jest obowiązany do przyjęcia będących odpadami części samochodów osobowych usuniętych w trakcie naprawy o ile nie spowoduje to przekroczenia masy odpadów przewidywanych do przetworzenia i powstających w wyniku przetwarzania w okresie roku, określonych w pozwoleniu zintegrowanym lub innej decyzji w zakresie gospodarki odpadami, wymaganych w związku z prowadzeniem stacji demontażu. Obowiązek przekazywania odpadów będących częściami samochodów osobowych usuniętych w trakcie naprawy, wyłącznie przedsiębiorcy prowadzącemu stację demontażu, potwierdza również art. 5a ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, zgodnie z którym podmiot zajmujący się naprawą pojazdów gospodaruje częściami będącymi odpadami, usuniętymi w trakcie naprawy samochodów osobowych w rozumieniu art. 2 pkt 40 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym, zwanych dalej „samochodami osobowymi”, lub przekazuje te części uprawnionemu posiadaczowi odpadów, w tym prowadzącemu stację demontażu, na zasadach określonych w art. 27 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach. Zarówno w art. 5a jak i art. 23a ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji nie ma mowy o przedsiębiorcy prowadzącym punkt zbierania pojazdów. Zatem przedsiębiorca prowadzący punkt zbierania pojazdów nie jest zobowiązany do realizacji obowiązku związanego z przyjmowaniem części samochodów osobowych usuniętych w trakcie napraw. Tym samym w przypadku przedsiębiorców prowadzących punkt zbierania pojazdów nie badano obowiązku przyjmowania części samochodów osobowych usuniętych w trakcie napraw będących odpadami.*

(akta kontroli tom II, str. 462-469)

W ww. kontrolach zbadano wywiązywanie się przez przedsiębiorców prowadzących punkty zbierania pojazdów z obowiązku przyjęcia pojazdu, zapewnienia bezpiecznego dla środowiska i zdrowia ludzi zbierania pojazdów, przekazania zebranych pojazdów wycofanych z eksploatacji do przedsiębiorcy prowadzącego stację demontażu, uzyskania wpisu do rejestru. W ramach wszystkich kontroli przeprowadzono oględziny.

(akta kontroli tom I, str. 233, tom II 54-89, 135-137)

¹² Nr protokołu kontroli: 15/2019, 36/2018, 83/2018, 4/2018, 142/2019.

W latach 2016-2019 WIOŚ przeprowadził pięć kontroli przedsiębiorców wprowadzających pojazdy na rynek krajowy (trzy planowe w tym jedną w 2016 r. i dwie w 2018 r. oraz dwie pozaplanowe w 2016 r.). Na próbie dokumentacji pięciu losowo wybranych kontroli¹³ stwierdzono, iż badaniami objęto kwestie zapewnienia sieci zbierania odpadów, obliczania i uiszczania opłat za brak sieci oraz sprawozdawczości.

(akta kontroli tom I, str. 233, tom II str. 90-124, 135-137)

W latach 2016-2019 WIOŚ przeprowadził jedną¹⁴ doraźną kontrolę przedsiębiorcy prowadzącego strzępiarkę. W kontroli badaniem objęto dokumentację z wykonanej próby strzępienia, obowiązki sprawozdawcze oraz oględziny miejsca magazynowania odpadów. W ww. zakresie inspektorzy WIOŚ nie stwierdzili nieprawidłowości.

(akta kontroli tom I, str. 233, tom II str. 125-134, 135-137)

1.3.

W zakresie przestrzegania przepisów ustawy o ZSEE¹⁵, w okresie objętym kontrolą w WIOŚ przeprowadzono 51 kontroli planowych (7 w 2016 r., 17 w 2017 r., 21 w 2018 r. i 6 w 2019 r.) oraz dwie kontrole pozaplanowe w 2018 r. W okresie objętym kontrolą, wg danych WIOŚ, w województwie podkarpackim funkcjonowało od 3 do 5 zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, zaś od roku 2018 r. funkcjonował jeden podmiot prowadzący działalność w zakresie innych niż recykling procesów odzysku. Wg danych WIOŚ na terenie województwa nie było organizacji odzysku ww. sprzętu, jak też podmiotów prowadzących działalność w zakresie jego recyklingu. WIOŚ nie posiadał informacji o liczbie funkcjonujących w województwie podkarpackim podmiotów wprowadzających ww. sprzęt, jak też o liczbie autoryzowanych przedstawicieli. W okresie objętym kontrolą nie przeprowadzono kontroli krzyżowych w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o ZSEE.

(akta kontroli tom I, str. 234)

W latach 2016-2019 WIOŚ przeprowadził 19 planowych (dwie w 2016 r., osiem w 2017 r., sześć w 2018 r. i trzy w 2019 r.) i dwie pozaplanowe kontrole (w 2018 r.) podmiotów wprowadzających sprzęt elektryczny i/lub elektroniczny. Na podstawie losowo wybranej próby pięciu¹⁶ kontroli stwierdzono, iż w kontrolach badaniem objęto prowadzenie publicznych kampanii edukacyjnych w stosunku do sprzętu, który został przez te podmioty wprowadzony do obrotu, dołączanie do sprzętu przeznaczonego dla gospodarstw domowych informacji o zakazie umieszczania zużytego sprzętu łącznie z innymi odpadami, wraz z wyjaśnieniem znaczenia oznakowania, potencjalnych skutkach dla środowiska i zdrowia ludzi, wynikających z obecności w sprzęcie niebezpiecznych substancji, informowanie o systemie zbierania, oznakowanie sprzętu symbolem selektywnego zbierania, opracowanie informacji dotyczącej ponownego użycia i przetwarzania zużytego sprzętu, zorganizowanie i sfinansowanie odbierania od zbierających zużyty sprzęt oraz przetwarzania zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych, osiągnięcie minimalnych rocznych poziomów zbierania zużytego sprzętu, osiągnięcie w poszczególnych latach określonych poziomów odzysku oraz przygotowania do ponownego użycia i recyklingu zużytego sprzętu, prowadzenie

¹³ Nr protokołu kontroli: 153/2016, 165/2016, 139/2016, 3/2018, 4/2018.

¹⁴ Nr protokołu kontroli: 102/2016.

¹⁵ Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz.U. z 2019 r. poz. 1895 ze zm.).

¹⁶ Nr protokołu kontroli: 35/2019, 118/2018, 154/2017, 67/2017, 213/2018.

ewidencji obejmującej informacje o masie wprowadzonego do obrotu sprzętu, zawarcie umowy z prowadzącym zakład przetwarzania, który prowadzi demontaż oraz przygotowanie do ponownego użycia zużytego sprzętu, wniesienie zabezpieczenia finansowego, opracowanie rocznego sprawozdania o produktach, opakowaniach i o gospodarowaniu odpadami z nich powstającymi, umieszczanie numeru rejestrowego na dokumentach związanych z wprowadzeniem sprzętu do obrotu oraz uzyskanie wpisu do rejestru.

(akta kontroli tom I, str. 234, tom II str. 138-170, 227-231)

W latach 2016-2019 WIOŚ przeprowadził 17 planowych kontroli (4 w 2016 r., 6 w 2017 r., 4 w 2018 r., 3 w 2019 r.) podmiotów prowadzących zakłady przetwarzania sprzętu elektrycznego i/lub elektronicznego. Na podstawie losowo wybranej próby pięciu¹⁷ kontroli stwierdzono, iż w ramach kontroli sprawdzano wywiązywanie się przez zakłady przetwarzania z obowiązku prowadzenia rocznego audytu wewnętrznego (z wyjątkiem kontroli nr protokołu 183/2017), nieodpłatnego przyjmowania zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych od zbierającego zużyty sprzęt, posiadania wymaganego wyposażenia, wydawania wprowadzającemu sprzęt, z którym zawarł umowę, zaświadczenia o zużytym sprzęcie. W protokołach ww. kontroli znajdowała się informacja odnośnie możliwości przeróbczych danego zakładu oraz tego ile przerobił sprzęt dany zakład w ciągu roku. W okresie objętym kontrolą WIOŚ nie przeprowadzał kontroli u podmiotów prowadzących recykling i inne niż recykling procesy odzysku sprzętu elektrycznego i/lub elektronicznego (w okresie objętym kontrolą – od 2018 r. na terenie województwa podkarpackiego funkcjonował jeden podmiot prowadzący działalność w zakresie innych niż recykling procesach odzysku).

W złożonym wyjaśnieniu Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska podała, iż *Podmiot, o którym mowa w pkt 1 ww. pisma zaliczany jest do podmiotów przetwarzających zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny w rozumieniu ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (ZSEiE). Podmiot ten był kontrolowany corocznie przez inspektorów tut. Inspektoratu w zakresie wypełniania obowiązków przetwarzającego ZSEiE. Zakres tych kontroli nie obejmował realizacji obowiązków podmiotu prowadzącego inne niż recykling procesy odzysku. Przepis art. 86 ustawy o ZSEiE nakłada na wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska obowiązek przeprowadzania, co najmniej raz w roku, kontroli podmiotu przetwarzającego ZSEiE. Przepisy ww. ustawy nie określają częstotliwości przeprowadzania kontroli innych rodzajów podmiotów wymienionych w ustawie, w tym podmiotów prowadzących recykling i inne niż recykling procesy odzysku sprzętu elektrycznego.*

(akta kontroli tom I, str. 234, tom II, str. 171-226, 227-231, tom IV, str. 479-483)

1.4.

W zakresie przestrzegania przepisów ustawy o bateriach i akumulatorach, w latach 2016-2019, w WIOŚ przeprowadzono 38 kontroli planowych (7 w 2016 r., 7 w 2017 r., 9 w 2018 r. i 15 w 2019 r.) oraz dwie kontrole pozaplanowe w 2018 r. W okresie objętym kontrolą, wg danych WIOŚ w województwie podkarpackim funkcjonowały dwa zakłady przetwarzania zużytych baterii lub akumulatorów¹⁸. WIOŚ nie posiadał informacji o liczbie funkcjonujących w województwie podkarpackim podmiotów wprowadzających, zbierających i prowadzących miejsca odbioru zużytych baterii i

¹⁷ Nr protokołu kontroli: 183/2017, 221/2019, 231/2018, 137/2018, 44/2017.

¹⁸ W 2018 r. WIOŚ przeprowadził kontrolę (nr prot. 168/2018) podmiotu jako zakładu przetwarzania, jednak była to kontrola związana z uzyskaniem zezwolenia na działalność podmiotu jako zakładu przetwarzania, którego to zezwolenia podmiot nie uzyskał, nie prowadził on zatem zakładu przetwarzania zużytych baterii i akumulatorów.

akumulatorów. W latach 2016-2019 nie przeprowadzono kontroli krzyżowych w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o bateriach i akumulatorach.

(akta kontroli tom I, str. 235)

W latach 2016-2019 WIOŚ przeprowadził 12 planowych (pięć w 2016 r., cztery w 2017 r., dwie w 2018 r. i jedną w 2019 r.) i jedną pozaplanową kontrolę (w 2018 r.) podmiotów wprowadzających baterie i akumulatory. Na podstawie losowo wybranej próby pięciu¹⁹ kontroli stwierdzono, iż w kontrolach badaniem objęto wywiązywanie się przez wprowadzających baterie i akumulatory z obowiązku oznakowania baterii lub akumulatorów wprowadzanych do obrotu, umieszczania numeru rejestrowego na dokumentach związanych z obrotem bateriami i akumulatorami, odebrania zużytych baterii lub akumulatorów od użytkownika końcowego, zawarcia umowy ze zbierającym zużyte baterie lub zużyte akumulatory, dotyczącej zbierania zużytych baterii przenośnych lub zużytych akumulatorów przenośnych, osiągnięcia poziomów zbierania, prowadzenia ewidencji obejmującej informacje o rodzaju i masie wprowadzanych do obrotu baterii i akumulatorów, sporządzania sprawozdań, zawarcia umowy z prowadzącym zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, finansowania publicznych kampanii edukacyjnych, uzyskania wpisu do rejestru.

(akta kontroli tom I, str. 235, tom II str. 232-268, 335-337)

W 2016 r. WIOŚ przeprowadził jedną kontrolę podmiotu będącego zakładem przetwarzającym zużyte baterie i akumulatory. W ramach kontroli sprawdzano wywiązywanie się przez zakłady przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów z obowiązków określonych w ustawie o bateriach i akumulatorach, z wyjątkiem obowiązku wydawania wprowadzającemu baterie lub akumulatory, z którym zakład przetwarzania ma zawartą umowę, lub podmiotowi pośredniczącemu, z którym ma zawartą umowę, w terminie do dnia 28 lutego każdego roku za poprzedni rok kalendarzowy, zaświadczenia o przetworzonych zużytych bateriach lub zużytych akumulatorach (art. 64a ust. 1 ustawy o bateriach i akumulatorach).

W złożonym wyjaśnieniu Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska podała, iż *w czasie kontroli jednego zakładu przetwarzania zużytych baterii i akumulatorów w 2016 roku ustalono, że zakład nie przetwarzał odpadów w postaci zużytych baterii i akumulatorów. W związku z tym nie miał obowiązku zawarcia umowy z żadnym podmiotem wprowadzającym baterie i akumulatory ani podmiotem pośredniczącym, tym samym nie mógł wydawać zaświadczeń o przetworzonych zużytych bateriach i akumulatorach. W związku z powyższym podczas kontroli nie sprawdzano realizacji tego obowiązku.*

(akta kontroli tom I, str. 235, tom II str. 285-295, 335-337, tom IV, str. 479-483)

W latach 2016-2019 WIOŚ przeprowadził 26 planowych kontroli podmiotów zbierających zużyte baterie i akumulatory (dwie w 2016 r., trzy w 2017 r., siedem w 2018 r. i czternaście w 2019 r.). Na podstawie losowo wybranej próby pięciu²⁰ kontroli stwierdzono, iż w ramach kontroli sprawdzano wywiązywanie się przez zbierających zużyte baterie lub akumulatory z obowiązków określonych w ustawie o bateriach i akumulatorach, a w dwóch kontrolach (zrealizowanych przez Delegaturę WIOŚ w Przemyślu 84/2019 i Delegaturę WIOŚ w Tarnobrzegu 45/2019) ustalenia kontroli wskazywały, iż zużyte baterie i akumulatory przekazywane były innym podmiotom niż zakłady przetwarzania zużytych baterii i akumulatorów.

(akta kontroli tom I, str. 235, tom II str. 285-334, 335-337)

¹⁹ Nr protokołu kontroli: 31/2019, 132/2018, 18/2018, 23/2017, 11/2018.

²⁰ Nr protokołu kontroli: 84/2019, 45/2019, 62/2019, 168/2018, 285/2016.

W złożonym wyjaśnieniu Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska podała, iż zgodnie z art. 58 ust. 1 ustawy z 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach – dalej u.b.a. zbierający zużyte baterie lub zużyte akumulatory jest obowiązany do przekazania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów prowadzącemu zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów. Pierwotne brzmienie tego przepisu, zmienione nowelizacją ustawy w 2014 r., zobowiązywało zbierających zużyte baterie i akumulatory do bezpośredniego ich przekazania do przetwarzającego. Obecnie u.b.a. nie wskazuje już, że odpady te powinny być przekazane bezpośrednio do zakładu przetwarzania. Może więc wystąpić sytuacja, że zbierający zużyte akumulatory przekazuje je do przetwarzającego za pośrednictwem innego zbierającego tego typu odpady. Jeżeli przepisy u.b.a. nie wskazują obecnie, tak jak to miało miejsce w brzmieniu obowiązującym do nowelizacji ustawy w 2014 r., że zużyte baterie i akumulatory mają być przekazywane bezpośrednio do zakładu przetwarzania, to znaczy, że ustawa dopuszcza możliwość przekazania tych odpadów za pośrednictwem innych posiadaczy odpadów, którymi są m.in. zbierający zużyte baterie i akumulatory. W uzasadnieniu do przepisów ustawy z 29.08.2014 r. o zmianie ustawy o bateriach i akumulatorach oraz niektórych innych ustaw do wprowadzonej zmiany w art. 58 ust. 1 u.b.a. (usunięcie wyrazu "bezpośrednio") czytamy: "Określony obecnie w art. 58 ust. 1 ustawy o bateriach i akumulatorach obowiązek bezpośredniego przekazywania zużytych baterii i akumulatorów przez zbierających do zakładów przetwarzania powoduje problemy z realizacją tego obowiązku. Zbierający, który zebrał niewielkie ilości zużytych baterii i akumulatorów, nie może przekazać ich innemu zbierającemu, tylko bezpośrednio do zakładu przetwarzania, co może powodować, że taka działalność będzie dla niego nieopłacalna i zaniecha prowadzenia zbierania. Zdarzają się również przypadki odmowy przyjęcia tak małej masy zużytych baterii i akumulatorów przez zakłady przetwarzania. Zakładów przetwarzania zużytych baterii i akumulatorów jest 27 (z czego 16 przeprowadza sortowanie zużytych baterii i akumulatorów) w całym kraju i zdarzają się sytuacje, że zbierający musi przekazywać zebrane zużyte baterie i akumulatory do zakładu przetwarzania, który znajduje się w znacznej odległości, a nie może ich przekazać innemu zbierającemu, który jest blisko niego. Korzystanie w takiej sytuacji z pośrednika sprzyja zmniejszeniu kosztów związanych z logistyką i jest jednocześnie zgodne z przepisami ustawy o odpadach" (źródło: <https://sip.lex.pl/#/question-and-answer/622080259/czy-przedsiębiorca-zbierający-zużyte-akumulatory-może-je-przekazać-za-posrednictwem-kpo...?cm=URELATIONS>). Tym samym Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie nie dopuścił się uchybień w powyższej kwestii. Przepis obecnie nie nakłada na podmioty zbierające dodatkowych obowiązków w postaci dostarczania baterii i akumulatorów bezpośrednio do zakładów przetwarzania i brak jest podstaw by takie obowiązki były nakładane przez organy kontrolne, wbrew wyraźnej woli ustawodawcy. Obowiązek nakładany na podmioty gospodarcze musi wynikać wprost z przepisu, jakkolwiek wykładnia rozszerzająca w tym zakresie, byłaby sprzeczna z Konstytucją i zasadami współżycia społecznego. Ponadto zaznaczyć należy, że kontrolowany podmiot jest również podmiotem prowadzącym stację demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji, który przyjął odpady zużytych baterii i akumulatorów ołowiowych zgodnie z art. 23 a ust. 1 ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji: "Przedsiębiorca prowadzący stację demontażu jest obowiązany do przyjęcia będących odpadami części samochodów osobowych usuniętych w trakcie naprawy o ile nie spowoduje to przekroczenia masy odpadów przewidywanych do przetworzenia i powstających w wyniku przetwarzania w okresie roku, określonych

w pozwoleniu zintegrowanym lub innej decyzji w zakresie gospodarki odpadami wymaganych w związku z prowadzeniem stacji demontażu”. Zgodnie zaś z art. 21 ust. 2 przywołanej ww. ustawy daje ona możliwość przekazania przez przedsiębiorcę prowadzącego stację demontażu, zużytych baterii samochodowych kwasowo-ołowiowych i zużytych akumulatorów samochodowych kwasowo-ołowiowych (bez rozróżniania ich na odpady wytworzone lub zebrane) podmiotowi zbierającemu zużyte baterie lub zużyte akumulatory lub prowadzącemu zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów. W związku z powyższym podczas kontroli przeprowadzonej przez inspektorów WIOŚ Rzeszów Delegatura w Przemysłu i Delegatury w Tarnobrzegu, przekazywanie zużytych baterii i akumulatorów innym podmiotom niż zakłady przetwarzania zużytych baterii i akumulatorów, nie stanowiły naruszenia art. 58 ustawy o bateriach i akumulatorach.

(akta kontroli tom II, str. 462-469)

1.5.

W zakresie przestrzegania przepisów ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi²¹, w latach 2016-2019 WIOŚ przeprowadził 55 kontroli planowych (8 w 2016 r., 21 w 2017 r., 24 w 2018 r. i 2 w 2019 r.) oraz 12 kontroli pozaplanowych (po jednej w latach 2016 i 2017 oraz po 5 w latach 2018 i 2019). W okresie objętym kontrolą, wg danych WIOŚ, w województwie podkarpackim funkcjonowały dwie organizacje odzysku opakowań. WIOŚ nie posiadał informacji o liczbie funkcjonujących w województwie podkarpackim podmiotów prowadzących recykling, a także inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych. WIOŚ nie posiadał również informacji o liczbie funkcjonujących w województwie podkarpackim podmiotów wprowadzających produkty w opakowaniach.

W okresie objętym kontrolą nie przeprowadzano kontroli krzyżowych w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi.

(akta kontroli tom I, str. 236)

W latach 2016-2019 WIOŚ przeprowadził 51 kontrole planowe (7 w 2016 r., 21 w 2017 r., 21 w 2018 r. i 2 w 2019 r.) oraz 8 kontroli pozaplanowych (1 w 2017 r., 4 w 2018 r. i 3 w 2019 r.) podmiotów wprowadzających produkty w opakowaniach. Na podstawie losowo wybranej próby pięciu²² kontroli ustalono, że inspektorzy WIOŚ sprawdzali wywiązywanie się przez wprowadzających produkty w opakowaniach z obowiązków określonych w ustawie o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi.

(akta kontroli tom I, str. 236, tom II 338-391, 455-458)

W latach 2016-2019 WIOŚ przeprowadził 4 kontrole planowe (1 w 2017 r. i 3 w 2018 r.) oraz 3 kontrole pozaplanowe (1 w 2018 r. i 2 w 2019 r.) podmiotów prowadzących recykling, a także inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych. Na podstawie losowo wybranej próby pięciu²³ kontroli ustalono iż inspektorzy WIOŚ sprawdzali wywiązywanie się przez podmioty prowadzące recykling, a także inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych z obowiązków prowadzenia rocznego audytu zewnętrznego (art. 46 ust. 1 ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi), uzyskania wpisu do

²¹ Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz.U. z 2019 r., poz. 542 ze zm).

²² Nr protokołu kontroli: 20/2019, 80/2016, 17/2019, 54/2019, 167/2019.

²³ Nr protokołu kontroli: 106/2020, 72/2016, 28/2019, 87/2017, 96/2018.

rejestr (art. 50 ust. 1-3 ustawy o odpadach) a także przeprowadzenia oględzin procesu recyklingu/odzysku oraz oględzin miejsca magazynowania odpadów.

(akta kontroli tom I, str. 236, tom II 392-435, 455-458)

W latach 2016-2019 WIOŚ przeprowadził w 2016 r. dwie kontrole²⁴ (jedną planową i jedną pozaplanową) organizacji odzysku opakowań. W kontrolach tych sprawdzano wywiązywanie się przez organizacje odzysku z obowiązków zapewniania odzysku, w tym recyklingu odpadów opakowaniowych takiego samego rodzaju jak odpady opakowaniowe powstałe z tego samego rodzaju opakowań jak opakowania, w których wprowadził produkty (art. 17 ust. 1 ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi), przeznaczania w danym roku kalendarzowym na publiczne kampanie edukacyjne co najmniej 5% przychodów uzyskanych w poprzednim roku kalendarzowym z przejęcia obowiązków określonych w art. 17 ust. 1, dokumentowania przeznaczenia przychodów, na publiczne kampanie edukacyjne (art. 31 ust. 1 ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi), uzyskania wpisu do rejestru (art. 50 ust. 1-3 ustawy o odpadach), sporządzania rocznego sprawozdania, o którym mowa w art. 73 ust. 1 ustawy o odpadach (art. 74 ustawy o odpadach).

(akta kontroli str. tom I, str. 236, tom II, str. 436-454, 455-458)

1.6.

Na podstawie analizy dokumentów z kontroli przeprowadzanych przez WIOŚ stwierdzono, iż współpraca z organami inspekcji, straży i jednostkami samorządu terytorialnego polegała na przekazywaniu wniosków o kontrolę, informowaniu tych organów przez WIOŚ o wynikach kontroli lub o konieczności podjęcia stosownych działań przez te organy, a także udziału WIOŚ w kontrolach dokonywanych przez właściwe służby.

W złożonym wyjaśnieniu Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska podała, iż *Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie współpracował z innymi instytucjami i organami administracji publicznej, przede wszystkim w zakresie:*

- *międzynarodowego przemieszczania odpadów (KAS, Straż Graniczna, Inspekcja Transportu Drogowego, Policja),*
- *nieprawidłowości dotyczących stosowania przepisów Prawa Budowlanego (Inspekcja Nadzoru Budowlanego),*
- *wydawania zezwoleń na gospodarowanie odpadami (Marszałek Województwa Podkarpackiego, Starosta Powiatu, Prezydent Miasta na prawach powiatu, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska),*
- *rozpatrywania interwencji dotyczących ochrony środowiska (Starosta Powiatu, Prezydent Miasta na prawach powiatu),*
- *składowania odpadów w miejscach nie przeznaczonych na ten cel (Wójt Gminy, Burmistrz, Prezydent Miasta),*
- *planowania przestrzennego (Wójt Gminy, Burmistrz, Prezydent Miasta),*
- *rozpatrywania interwencji dotyczących bhp (Państwowa Inspekcja Sanitarna, Państwowa Inspekcja Pracy).*

W zakresie współpracy z innymi instytucjami i organami WIOŚ w Rzeszowie zawarł następujące porozumienia:

- *Porozumienie zawarte w dniu 29.02.2008 r. pomiędzy Podkarpackim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska, a Podkarpackim Wojewódzkim Inspektorem Transportu Drogowego,*
- *Porozumienie o współpracy Nr 59/POR/15 zawarte pomiędzy Podkarpackim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska, Dyrektorem Izby Celnej*

²⁴ Nr protokołu kontroli: 72/2016, 266/2016.

w Przemysłu i Komendantem Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej w Przemysłu z dnia 11.12.2015 r.

(akta kontroli tom II, str. 462-469, tom V str. 190 - 205)

1.7.

WIOŚ nie posiadał ocen i analiz, o których art. 5 ust. 4 pkt 4 lit. a ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, sporządzonych w formie dokumentów.

W złożonym wyjaśnieniu Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska podała, iż *podstawowym narzędziem do planowania i dokumentowania kontroli w WIOŚ w Rzeszowie jest Informatyczny System Kontroli. System ten określa zasady planowania kontroli w związku z przyjętą kategoryzacją zakładów, uwzględniającą przede wszystkim stopień oddziaływania na środowisko (ryzyko) prowadzonej działalności, planowanie celów kontroli, w tym cykli kontrolnych oraz planowanie kontroli w oparciu o ustalone krajowe lub wspólnotowe priorytety. Przy sporządzaniu planu kontroli brane są pod uwagę wygenerowane z ISK zakłady do kontroli w oparciu o tabele ryzyka. Zgodnie z ustawą Prawo przedsiębiorców dokonywana jest analiza prawdopodobieństwa naruszenia prawa przez wygenerowane zakłady. Wykaz uzupełnia się takimi zakładami z ewidencji, niewygenerowanymi przez ISK, których kontrola jest uzasadniona prawdopodobieństwem stwierdzenia istotnych naruszeń oraz skargami i wnioskami o podjęcie interwencji dotyczącymi ochrony środowiska. Przy opracowywaniu planu wykorzystane są również informacje:*

- *uwzględniające problemy ekologiczne występujące na terenie województwa, przedstawione w raportach o stanie środowiska w województwie podkarpackim,*
- *z dokonanej analizy stanu przestrzegania wymagań ochrony środowiska zawartej w informacji o realizacji zadań Inspekcji Ochrony Środowiska, sporządzanej corocznie w lutym za poprzedni rok kalendarzowy,*
- *z dokonanej analizy dokumentów dotyczących rozpatrywania skarg i wniosków o podjęcie interwencji za poprzedni rok kalendarzowy.*

W WIOŚ w Rzeszowie sprawdzano przestrzeganie przepisów w zakresie odpadów użytkowych. Podejmowano szybkie i bezpośrednie działania związane z ograniczeniem szarej strefy. Po uzyskaniu informacji o potencjalnych miejscach prowadzenia nielegalnej działalności w ww. zakresie inspektorzy podejmowali czynności kontrolne. Kontrole interwencyjne były przeprowadzane samodzielnie jak również z przedstawicielami lokalnych samorządów, lub we współpracy z przedstawicielami innych służb (policja, straż graniczna). W przypadku ujawnienia nielegalnej działalności związanej z gospodarowaniem odpadami użytkowymi bezzwłocznie nadawano sprawie bieg na drodze administracyjnej w celu zastosowania sankcji karnych oraz usunięcia niekorzystnych skutków prowadzenia takiej działalności.

(akta kontroli tom II, str. 462-469)

1.8.

W latach 2016-2019 do WIOŚ wpłynęło 69 interwencji zawierających wnioski o przeprowadzenie kontroli w przedmiocie gospodarowania odpadami użytkowymi i opakowaniowymi (11 w 2016 r., 13 w 2017 r., 23 w 2018 r., 22 w 2019 r.). W wyniku tych interwencji przeprowadzono 41 kontroli (7 w 2016 r., 8 w 2017 r., 12 w 2018 r., 14 w 2019 r.). W wyniku analizy 12 wniosków po których nie przeprowadzono kontroli (po 3 wnioski z lat 2016-2019) oraz 12 wniosków po których przeprowadzono kontrole (po 3 wnioski z lat 2016-2019) stwierdzono:

- w 2016 r. wnioski o kontrolę, po których nie podjęto kontroli dotyczyły nielegalnego punktu demontażu pojazdów (anonimowy wniosek przekazano do wykorzystania j.s.t.), nielegalnego magazynowania odpadów opakowaniowych po zużytych olejach

(wniosek anonimowy) oraz składowania pojazdów, z których cieknie olej (wniosek przekazano do Policji i Urzędu Celnego w Rzeszowie),

- w 2016 wnioski o kontrolę, po których podjęto kontrole, dotyczyły zagrożenia dla środowiska ze strony zakładu mechaniki pojazdowej (w tym niewłaściwego gospodarowania odpadami) – kontrola nie potwierdziła opisanych we wniosku nieprawidłowości oraz nielegalnego obrotu zużytymi bateriami i akumulatorami (dwa wnioski dotyczące dwóch podmiotów - kontrole nie potwierdziły opisanych we wnioskach nieprawidłowości),

- w 2017 r. wnioski o kontrolę, po których nie podjęto kontroli, dotyczyły niewłaściwego prowadzenia ewidencji odpadów (anonimowy wniosek przekazano do wykorzystania właściwej j.s.t.), nielegalnego magazynowania odpadów w postaci wyłączonych z eksploatacji pojazdów oraz niewłaściwego składowania odpadów (oba wnioski przekazano do wykorzystania właściwym j.s.t.),

- w 2017 wnioski o kontrolę, po których podjęto kontrole, dotyczyły niewłaściwego gospodarowania odpadami przez zakład naprawy pojazdów (wniosek od j.s.t., kontrola potwierdziła opisane we wniosku nieprawidłowości), prowadzenia nielegalnego demontażu pojazdów i nielegalnego transgranicznego przemieszczania odpadów (kontrola potwierdziła opisane we wniosku nieprawidłowości) oraz nielegalnego transgranicznego przemieszczania odpadów (kontrola częściowo potwierdziła opisane we wniosku nieprawidłowości),

- w 2018 r. wnioski o kontrolę, po których nie podjęto kontroli, dotyczyły zaśmiecania okolic sklepu spożywczego przez odpady opakowaniowe (dwa wnioski, w tym jeden anonimowy, wnioski przekazano właściwej j.s.t.) oraz podpalania przydrożnych zarośli za pomocą zużytych opon (wniosek przekazano właściwej j.s.t.),

- w 2018 wnioski o kontrolę, po których podjęto kontrole, dotyczyły prowadzenia nielegalnej stacji demontażu pojazdów (ustalenia kontroli potwierdziły nieprawidłowości objęte wnioskami Policji oraz j.s.t.) oraz naruszania przepisów ochrony środowiska, w tym gospodarki odpadami przez przedsiębiorcę (ustalenia kontroli potwierdziły nieprawidłowości objęte wnioskiem),

- w 2019 r. wnioski o kontrolę, po których nie podjęto kontroli, dotyczyły zaśmiecania okolic sklepu spożywczego przez odpady opakowaniowe (wniosek przekazano właściwej j.s.t.), prowadzenia nielegalnego składowiska odpadów (wniosek przekazano właściwej j.s.t.) oraz prowadzenia nielegalnego składowiska pojazdów wycofanych z eksploatacji (wniosek przekazano właściwej j.s.t.),

- w 2019 wnioski o kontrolę, po których podjęto kontrole, dotyczyły nieprawidłowości w gospodarowaniu odpadami przez podmiot prowadzący sklep spożywczy (kontrola potwierdziła nieprawidłowości opisane we wniosku Policji), nieprawidłowości w gospodarowaniu odpadami przez podmiot prowadzący stację demontażu pojazdów (kontrola potwierdziła nieprawidłowości opisane we wniosku) oraz nieprawidłowości w gospodarowaniu odpadami przez podmiot prowadzący serwis samochodowy (kontrola potwierdziła nieprawidłowości opisane we wniosku j.s.t.).

W przypadku wszystkich wniosków (interwencji) innych niż anonimowe, wnioskodawca został powiadomiony przez WIOŚ o sposobie załatwienia wniosku.

(akta kontroli tom IV, str. 1-209)

1.9.

W latach 2016-2019 w WIOŚ sporządzano i terminowo przedkładano Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska zbiorcze informacje o wynikach kontroli przedsiębiorców funkcjonujących w obszarze gospodarki bateriami i akumulatorami oraz użytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym – z wyjątkiem jednej informacji przekazanej w dniu 20 lutego 2018 r. tj. z pięciodniowym opóźnieniem.

(akta kontroli tom III, str. 1-83)

1.10.

W WIOŚ analizowano i weryfikowano informacje zawarte w sprawozdaniach z audytów przeprowadzonych u prowadzących zakłady przetwarzania zużytego sprzętu EE i przedsiębiorców wystawiających dokumenty DPO, DPR, EDPO lub EDPR. Na podstawie kopii czterech sprawozdań z audytów – przekazanych przez prowadzących zakłady przetwarzania zużytego sprzętu EE – oraz protokołów kontroli dokumentacyjnych obejmujących ww. sprawozdania stwierdzono, iż w WIOŚ weryfikowano informacje dotyczące terminowego poddania się audytowi, spełnianie przez audytora wymogów określonych w art. 67 ustawy o zużytym sprzęcie EE, zgodność zakresu audytu z wymogami art. 68 ustawy o zużytym sprzęcie EE oraz analizowano i weryfikowano informacje zawarte w otrzymanych sprawozdaniach z przeprowadzonych audytów.

(akta kontroli tom III, str. 86-225, tom IV, str. 210-215)

W złożonym wyjaśnieniu Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska podała, iż *na terenie objętym właściwością WIOŚ w Rzeszowie nie funkcjonowały organizacje odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Do tut. Inspektoratu wpływały sprawozdania z audytu przekazywane przez prowadzących zakłady przetwarzania zużytego sprzętu oraz- przedsiębiorców wystawiających dokumenty DPO, DPR, EDPO lub EDPR. Analiza i weryfikacja informacji zawartych w ww. sprawozdaniach prowadzona była każdorazowo przez inspektora otrzymującego ww. korespondencję. Sporządzana była informacja na dokumencie lub przeprowadzona była kontrola dokumentacyjna. Stwierdzane w trakcie weryfikacji nieprawidłowości wykorzystywane były w ramach planowania zakładów do kontroli. Do WIOŚ w Rzeszowie wpłynęły w poszczególnych latach, następujące ilości audytów:*

- za rok 2017 – wpłynęło do WIOŚ w Rzeszowie 2 audyty,
- za rok 2018 – wpłynęło do WIOŚ w Rzeszowie 2 audyty,
- za rok 2019 – wpłynęło do WIOŚ w Rzeszowie 3 audyty.

Ponadto, informacje zawarte w sprawozdaniach z przeprowadzonego audytu weryfikowane były podczas corocznych kontroli terenowych przeprowadzanych w zakładzie przetwarzania. Dla dwóch zakładów przetwarzania, które nie przesłały audytu za 2017 r. oraz dla jednego, który nie przesłał audytu za 2018 r. WIOŚ w Rzeszowie wymierzył administracyjne kary pieniężne za niezrealizowanie obowiązku przeprowadzenia audytu.

Odnosząc się do kwestii przekazywania sprawozdań z audytu przez organizacje odzysku opakowań funkcjonujące na terenie WIOŚ w Rzeszowie, organizacje te nie zalicza się do przedsiębiorców objętych obowiązkiem przeprowadzenia rocznego audytu zewnętrznego, o których mowa w art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi. W związku z powyższym organizacje te nie były zobowiązane do jego przeprowadzania. Do tut. Inspektoratu wpływały natomiast sprawozdania z przeprowadzonych audytów zewnętrznych przedsiębiorców wystawiających dokumenty DPO, DPR, EDPO lub EDPR w latach 2016-2019:

- za rok 2016 – wpłynęło do WIOŚ w Rzeszowie 17 audytów,
- za rok 2017 – wpłynęło do WIOŚ w Rzeszowie 20 audytów i korekty 2 audytów,
- za rok 2018 – wpłynęło do WIOŚ w Rzeszowie 18 audytów i korekty 2 audytów,
- za rok 2019 – wpłynęło do WIOŚ w Rzeszowie 14 audytów.

W WIOŚ w Rzeszowie nie jest prowadzona baza tych przedsiębiorców. W ustawie nie przewidziano dla wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska możliwości zobowiązania przedsiębiorców do przesłania audytu. W przypadku ww. przedsiębiorców, którzy nie realizują tego obowiązku, organem, który może wezwać zobligowany podmiot do przeprowadzenia audytu, zgodnie z art. 46 ust. 3 ww.

ustawy, jest marszałek województwa. Ponadto, na podstawie art. 52 ww. ustawy, marszałek województwa prowadzi zbiór dokumentów DPO, DPR, EDPO i EDPR, przekazywanych do tego organu przez przedsiębiorców. Stwierdzone w trakcie weryfikacji przesłanych audytów nieprawidłowości wykorzystywane były w ramach planowania zakładów do kontroli.

(akta kontroli tom II, str. 462-469)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację przez WIOŚ kontroli w zakresie gospodarowania odpadami użytkowymi i opakowaniowymi. Kontrole przeprowadzane były rzetelnie, zgodnie z przyjętymi planami kontroli, w toku kontroli dokonywano oględzin, a protokoły pokontrolne były sporządzane niezwłocznie. WIOŚ w uzasadnionych przypadkach kierował do kontrolowanych podmiotów zarządzenia pokontrolne, a także zawiadamiał inne organy o wynikach kontroli (organy ścigania, inspekcje, jednostki samorządu terytorialnego itp.). W ramach przeprowadzanych kontroli dokonywano sprawdzenia wykonania wniosków i zaleceń z poprzednich kontroli przeprowadzanych przez WIOŚ.

W latach 2016-2019 WIOŚ nie przeprowadzał kontroli krzyżowych w zakresie gospodarowania odpadami użytkowymi i opakowaniowymi, co wyjaśniono brakiem wystarczających zasobów kadrowych, realizacją priorytetowych zadań kontrolnych, a także faktem, iż prowadzenie kontroli krzyżowych było jedynie zaleceniem GIOŚ. WIOŚ nie posiadał pełnej wiedzy o funkcjonujących w województwie podkarpackim podmiotach gospodarujących odpadami użytkowymi i opakowaniowymi, co spowodowane było brakiem kompletnych danych w tym zakresie w Bazie Danych o Odpadach²⁵. NIK ocenia pozytywnie działania WIOŚ podejmowane w celu uzyskania wiedzy o takich podmiotach z innych źródeł niż BDO. W ocenie NIK analizy i oceny przestrzegania przepisów dotyczących gospodarowania odpadami użytkowymi i opakowaniowymi były zgodne z wytycznymi GIOŚ w tym zakresie, a współpraca z innymi organami (inspekcjami, organami ścigania, jednostkami samorządu terytorialnego) pozwalała na skuteczną realizację kontroli gospodarowania odpadami użytkowymi i opakowaniowymi. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia terminowość i rzetelność załatwiania skarg i wniosków kierowanych do WIOŚ przez obywateli jak i inne organy publiczne.

OBSZAR

2. Zapewnienie warunków dla właściwego odbioru i zagospodarowania wytwarzanych odpadów komunalnych oraz sprawowanie skutecznego nadzoru nad rynkiem odpadów komunalnych.

Opis stanu
faktycznego

2.1.

W WIOŚ rokrocznie opracowywano plany kontroli obejmujące gospodarkę odpadami komunalnymi.

W latach 2016-2019 zaplanowano i przeprowadzono 100 kontroli planowych w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi (13 w 2016 r., 37 w 2017 r., 36 w 2018 r., 14 w 2019 r.). W podmiotach przetwarzających odpady komunalne przeprowadzono 53 kontrole planowe (10 w 2016 r., 19 w 2017 r., 19 w 2018 r.,

²⁵ Dalej: BDO.

5 w 2019 r.), 4 kontrole planowe przeprowadzono w 2018 r. w podmiotach odbierających odpady komunalne oraz 42 kontrole planowe w podmiotach prowadzących punkty selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK) (3 w 2016 r., 18 w 2017 r., 11 w 2018 r., 10 w 2019 r.).

W tym samym okresie zrealizowano 34 kontrole pozaplanowe w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi (10 w 2016 r., 4 w 2017 r., 9 w 2018 r., 11 w 2019 r.). W podmiotach przetwarzających odpady komunalne przeprowadzono 27 kontroli pozaplanowych (10 w 2016 r., 3 w 2017 r., 8 w 2018 r., 6 w 2019 r.), jedną kontrolę pozaplanową przeprowadzono w 2018 r. w podmiocie odbierającym odpady komunalne oraz 7 kontroli pozaplanowych w podmiotach prowadzących PSZOK (1 w 2017 r., 1 w 2018 r., 5 w 2019 r.).

Na podstawie zrealizowanych wcześniej kontroli podmioty gospodarujące odpadami komunalnymi zakwalifikowano do kategorii II-V w zależności od ryzyka wystąpienia nieprawidłowości. Protokoły kontroli sporządzane i podpisywane były w ostatnim dniu kontroli. W ww. zakresie nie przeprowadzano kontroli sprawdzających, jednakże w przypadku ponownej kontroli w tym samym podmiocie sprawdzano realizację zarządzeń pokontrolnych.

Na terenie właściwości WIOŚ, w latach 2016-2019, funkcjonowało od 37 do 38 podmiotów przetwarzających odpady komunalne oraz od 112 do 121 podmiotów prowadzących PSZOK. WIOŚ nie prowadzi rejestru podmiotów odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, a informacje takie pozyskiwane są na potrzeby kontroli w ramach celu kontroli ustalanego przez GIOŚ. Wg WIOŚ posiadane dane nie umożliwiają podania liczby wszystkich podmiotów odbierających odpady komunalne.

(akta kontroli tom III, str. 84-85)

W latach 2016-2019 do WIOŚ wpłynęło 85 interwencji zawierających wnioski o przeprowadzenie kontroli gospodarowania odpadami komunalnymi (21 w 2016 r., 14 w 2017 r., 22 w 2018 r., 28 w 2019 r.). W wyniku tych interwencji przeprowadzono 21 kontroli interwencyjnych (6 w 2016 r., 3 w 2017 r., 9 w 2018 r., 3 w 2019 r.). W wyniku analizy 12 wniosków po których nie przeprowadzono kontroli (po 3 wnioski z lat 2016-2019) oraz 12 wniosków po których przeprowadzono kontrole (po 3 wnioski z lat 2016-2019) stwierdzono:

- w 2016 r. wnioski o kontrolę, po których nie podjęto kontroli, dotyczyły uciążliwości bazy MPGK (wniosek przekazano właściwej j.s.t.), spalania śmieci na posesji sąsiada (wniosek przekazano właściwej j.s.t.) oraz dzikiego wysypiska odpadów w lesie (wniosek przekazano właściwej j.s.t.),
- w 2016 wnioski o kontrolę, po których podjęto kontrole, dotyczyły nieprawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi przez przedsiębiorcę (kontrola nie potwierdziła opisanych we wniosku nieprawidłowości), nielegalnego składowiska odpadów komunalnych (kontrola nie potwierdziła opisanych we wniosku nieprawidłowości) oraz uciążliwości zapachowej sortowni odpadów (kontrola nie potwierdziła opisanych we wniosku nieprawidłowości, jednak ujawniono nieprawidłowości dotyczące nieprawidłowego magazynowania odpadów),
- w 2017 r. wnioski o kontrolę, po których nie podjęto kontroli, dotyczyły nieprawidłowego magazynowania odpadów (wniosek przekazano właściwej j.s.t.), nielegalnego wysypiska odpadów komunalnych (wniosek przekazano właściwej j.s.t., która poinformowała o likwidacji nielegalnego wysypiska) oraz niewłaściwego postępowania z odpadami komunalnymi na terenie zakładu karnego (wniosek przekazano właściwej j.s.t.),
- w 2017 wnioski o kontrolę, po których podjęto kontrole, dotyczyły nieprawidłowej rekultywacji części składowiska odpadów komunalnych (kontrola potwierdziła opisane we wniosku nieprawidłowości), prowadzenia transportu i zbierania odpadów

niezgodnie z zezwoleniem (kontrola potwierdziła opisane we wniosku nieprawidłowości) oraz niewłaściwego składowania odpadów komunalnych (kontrola częściowo potwierdziła opisane we wniosku nieprawidłowości),

- w 2018 r. wnioski o kontrolę, po których nie podjęto kontroli, dotyczyły uciążliwości zapachowej ze strony spalarni odpadów (po korespondencji z podmiotem zarządzającym spalarnią ustalono, że spalanie odpadów nie miało miejsca, a trwał jedynie rozruch instalacji do spalania odpadów), nieprawidłowości dotyczących nieprawidłowego składowania odpadów komunalnych (wniosek przekazano właściwej j.s.t.) oraz wstrzymania odbioru odpadów komunalnych (wniosek przekazano właściwej j.s.t.),

- w 2018 wnioski o kontrolę, po których podjęto kontrole, dotyczyły utworzenia nielegalnego składowiska odpadów przez zakład gospodarki komunalnej (ustalenia kontroli potwierdziły nieprawidłowości objęte wnioskiem), nielegalnego składowiska odpadów (ustalenia kontroli częściowo potwierdziły nieprawidłowości objęte wnioskiem) oraz nieprawidłowości przy prowadzeniu sortowni odpadów (ustalenia kontroli potwierdziły nieprawidłowości objęte wnioskiem, WIOŚ zawiadomił w tej sprawie Policję),

- w 2019 r. wnioski o kontrolę, po których nie podjęto kontroli, dotyczyły niewłaściwego harmonogramu odbioru odpadów komunalnych (wniosek przekazano właściwej j.s.t.) oraz nielegalnego składowiska odpadów (dwa wnioski przekazano właściwym j.s.t.),

- w 2019 wnioski o kontrolę, po których podjęto kontrole, dotyczyły nieprawidłowości w zakładzie zagospodarowania odpadów komunalnych (kontrola częściowo potwierdziła nieprawidłowości opisane we wniosku), nieprawidłowości w gospodarowaniu odpadami przez przedsiębiorcę (kontrola częściowo potwierdziła nieprawidłowości opisane we wniosku) oraz nielegalnej działalności w komunalnym zakładzie gospodarki odpadami komunalnymi (kontrola potwierdziła nieprawidłowości opisane we wniosku).

W przypadku wszystkich wniosków (interwencji) innych niż anonimowe, wnioskodawca został powiadomiony przez WIOŚ o sposobie załatwienia wniosku.

(akta kontroli tom IV, str. 216-441)

2.2.

Szczegółowej analizie poddano dokumentację z pięciu²⁶ kontroli podmiotów odbierających odpady przeprowadzonych w 2018 r., tj. wszystkich kontroli tych podmiotów przeprowadzonych we latach objętych kontrolą NIK.

W przeprowadzanych przez WIOŚ kontrolach podmiotów odbierających odpady weryfikowano prowadzoną przez kontrolowany podmiot ewidencję odpadów ze stanem faktycznym oraz spełnianie wymagań dla podmiotów odbierających odpady komunalne w zakresie niezbędnego wyposażenia, wymagań technicznych dotyczących wyposażenia pojazdów oraz wymagań dotyczących usytuowania i wyposażenia bazy magazynowo-transportowej.

W objętych analizą kontrolach stwierdzono m.in. nieprawidłowe prowadzenie ewidencji odpadów, nieprawidłowe sporządzanie kart przekazania odpadów, błędy w sprawozdaniach, brak dokumentów potwierdzających mycie i dezynfekcję wszystkich pojazdów i urządzeń służących do odbioru odpadów komunalnych, zbieranie odpadów w sposób nieselektywny oraz nieprawidłowości w oznakowaniu pojazdów służących do transportu odpadów komunalnych.

(akta kontroli tom III, str. 226-277)

W złożonym wyjaśnieniu Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska podała, iż w latach 2016-2019 WIOŚ w Rzeszowie przeprowadził dwie kontrole,

²⁶ Nr protokołów: Jasło 20/2018, Jasło 56/2018, Jasło 42/2018, Jasło 29/2018, Jasło 10/2018.

podczas których wykonywane były badania odpadów. W dniu 19 lipca 2017 r. przedstawiciel Laboratorium WIOŚ w Rzeszowie dokonał w trakcie kontroli Składowiska Odpadów Komunalnych w Strzegocicach eksploatowanego przez Miejski Zakład Komunalny Spółka z o.o. w Pilźnie (protokół kontroli Nr DEL-JASLO 110/2017) poboru próbek odpadów, które wykorzystane zostały do wykonania biologicznej warstwy rekultywacyjnej na składowisku w Strzegocicach. W dniu 7 lutego 2019 r. w ramach kontroli interwencyjnej (protokół kontroli Nr WIOS-RZESZ 18/2019) przeprowadzonej na wniosek Delegatury Centralnego Biura Antykorupcyjnego w Rzeszowie, pracownicy Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska Centralnego Laboratorium Badawczego o/Rzeszów dokonali poboru trzech próbek odpadów zgromadzonych pod powierzchnią ziemi oraz jednej próbki odpadu zmagazynowanego na powierzchni gruntu w postaci przyzmy, z terenu będącego we władaniu Łańcuckiego Zakładu Komunalnego Sp. z o.o. w Łańcucie. Ustalono, że zmagazynowane zostały pod powierzchnią ziemi odpady ulegające biodegradacji kod 20 02 01 oraz odpady oznaczone kodem 20 02 02 – gleba ziemia w tym kamienie, zmagazynowane w postaci przyzmy na powierzchni ziemi, a także śladowe ilości odpadów z tworzyw sztucznych i odpadów paleniskowych (żużli). Inspektorzy nie są uprawnieni do poboru próbek (nie posiadają akredytacji) i nie dokonują poboru próbek odpadów w trakcie kontroli podmiotów przetwarzających odpady komunalne, odbierających odpady komunalne oraz prowadzących PSZOK. Do poboru próbek uprawnieni byli pracownicy Laboratorium WIOŚ, które posiadało akredytację PCA. Od 2019 roku Centralne Laboratorium Badawcze funkcjonuje w strukturze Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie, w przypadku konieczności wykonania badań WIOŚ ma możliwość zlecenia pomiarów do Centralnego Laboratorium Badawczego Oddział w Rzeszowie, posiadającego akredytację PCA. Decyzja o ewentualnym poborze próbek odpadów do badań laboratoryjnych podejmowana jest na etapie planowania zakresu działań kontrolnych lub podczas kontroli. W trakcie kontroli inspektorzy analizują wyniki badań wykonywanych na zlecenie podmiotów przetwarzających odpady przez laboratoria zewnętrzne posiadające akredytację. Podmioty przetwarzające odpady komunalne (instalacje MBP) obowiązane są do wykonywania badań w trakcie prowadzenia procesów przetwarzania. W podmiotach przetwarzających odpady komunalne próbki odpadów powinny być pobierane po zakończeniu cyklu przetwarzania odpadów w danym procesie. Inspektor przed kontrolą nie dysponuje informacjami czy w dniu, na który zamówiłby pobór próbek odpadów do badań, będzie możliwość ich poboru przy spełnieniu kryterium zakończenia procesu. Pobranie próbek odpadów w trakcie trwania procesu przetwarzania powoduje, że wyniki nie mogą zostać wykorzystane do oceny procesu i mogą być podważone przez podmiot kontrolowany.

Ponadto Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska podała, iż podczas kontroli w dniu 19 lipca 2017 r. zostały pobrane próbki przez przedstawiciela Laboratorium WIOŚ w Rzeszowie, natomiast w dniu 7 lutego 2019 r. przez pracowników Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska Centralnego Laboratorium Badawczego o/Rzeszów. W pierwszym przypadku pobór próbek i badania wykonane zostały na zlecenie Wydziału Inspekcji, a w drugim na zlecenie WIOŚ w Rzeszowie. Zgodnie z art. 9 ust. 2a ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska jeżeli przeprowadzenie niezbędnych pomiarów, w tym pobieranie próbek wymaga specjalistycznej wiedzy, wojewódzki inspektor może upoważnić do udziału w kontroli osobę posiadającą taką wiedzę i umiejętności.

Odnosnie stwierdzenia, że „W podmiotach przetwarzających odpady komunalne próbki odpadów powinny być pobierane po zakończeniu cyklu przetwarzania odpadów w danym procesie” zaznaczyć należy, że aktualnie żaden przepis prawa

materiałnego (ustawa, rozporządzenie) nie reguluje tej kwestii. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 września 2012 r. w sprawie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, utraciło moc prawną w związku art. 250 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach. Stan formalno-prawny eksploatacji instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych regulowany jest decyzjami udzielającymi pozwolenia zintegrowanego na podstawie art. 201 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. W pozwoleniach określone są m.in. warunki prowadzenia procesu biologicznego przetwarzania odpadów oraz wartości parametrów warunkujących zakończenie procesu (wartość AT4, straty prażenia i zawartości ogólnego węgla organicznego), a także obowiązki dotyczące pobierania próbek i przeprowadzania badań odpadów. Obowiązek prowadzenia badań spoczywa na podmiocie władającym instalacją. Podmioty realizują ten obowiązek zlecając wykonanie badań do laboratoriów zewnętrznych posiadających akredytację. Podczas kontroli inspektorzy analizują wyniki badań i dokonują ich oceny.

(akta kontroli tom IV, str. 445-483)

Szczegółowej analizie poddano dokumentację z osiemnastu²⁷ kontroli podmiotów prowadzących PSZOK (po 5 z każdego roku objętego kontrolą NIK z wyjątkiem roku 2016, kiedy to przeprowadzono trzy kontrole PSZOK). W przeprowadzanych przez WIOŚ kontrolach podmiotów prowadzących PSZOK dokonywano weryfikacji dokumentów jak również każdorazowo przeprowadzono oględziny PSZOK, a ustalenia utrwalano przy użyciu dokumentacji fotograficznej. W PSZOK kontrolowano sposób postępowania z odpadami oraz przekazywanie ich innym podmiotom do procesu odzysku. Stwierdzone w wyniku kontroli PSZOK nieprawidłowości dotyczyły m.in.: nieprawidłowej ewidencji odpadów, nierzetelnie sporządzanych sprawozdań, niespełniania wymagań bazy magazynowo-transportowej w zakresie braku systemu zapewniającego zagospodarowanie wód opadowych, niewypełnienia formularza przyjęcia odpadów, magazynowania odpadów niezgodnie z warunkami zezwolenia, przekazywania odpadów podmiotom nieposiadającym zezwolenia na ich zbieranie, braku oznaczeń kodowych magazynowanych odpadów, niesprawnego systemu wizyjnego monitorowania miejsc składowania odpadów.

(akta kontroli tom III, str. 278-436)

2.3.

W okresie objętym kontrolą NIK Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska nie wydawał decyzji wstrzymujących działalność podmiotów gospodarujących odpadami komunalnymi.

(akta kontroli tom III, str. 84-85)

2.4.

W latach 2016-2019 Marszałek Województwa Podkarpackiego złożył 39 wniosków do Podkarpackiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o przeprowadzenie kontroli podmiotów gospodarujących odpadami komunalnymi (w 2016 r. 10 wniosków, w 2017 r. 7 wniosków, w 2018 12 wniosków i w 2019 r. 10 wniosków). W związku z ww. wnioskami WIOŚ przeprowadził 31 kontroli (w 2016 r. 10 kontroli, w 2017 r. 4 kontrole, w 2018 r. 10 kontroli i w 2019 r. 7 kontroli). Kontrole podejmowane były przez WIOŚ średnio w terminie miesiąca od otrzymania wniosku Marszałka (od 20 do 41 dni). WIOŚ informował Marszałka Województwa

²⁷ Nr protokołów: Jasło 159/2016, Jasło 2/2016, Jasło 30/2016, Jasło 95/2017, Jasło 150/2017, Tarnobrzeg 17/2017, Tarnobrzeg 36/2017, Rzeszów 66/2017, Rzeszów 111/2018, Tarnobrzeg 98/2018, Tarnobrzeg 101/2018, Przemyśl 109/2018, Jasło 150/2018, Jasło 79/2019, Jasło 64/2019, Przemyśl 98/2019, Tarnobrzeg 156/2019, Rzeszów 202/2019.

Podkarpackiego o wynikach kontroli w terminie od 7 do 25 dni od rozpoczęcia kontroli przez WIOŚ. W tych przypadkach, w których WIOŚ nie podejmował kontroli mimo wniosku Marszałka, dysponowano aktualnymi wynikami kontroli przeprowadzonej w danym podmiocie, które przekazywano Marszałkowi Województwa Podkarpackiego.

W wyniku analizy 10 ww. wniosków Marszałka Województwa Podkarpackiego o kontrolę WIOŚ stwierdzono, iż wnioski te dotyczyły kontroli w związku z postępowaniem o zmianę decyzji lub o uchylenie decyzji i wydanie nowej decyzji dla podmiotów gospodarujących odpadami komunalnymi.

(akta kontroli tom II, str. 473-495)

2.5.

W latach 2016-2019 Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska nałożył 16 kar pieniężnych na 16 podmiotów gospodarujących odpadami komunalnymi na podstawie ustawy *o odpadach*²⁸ na łączną kwotę 83 tys. zł (2016 r. – 3 kary na kwotę 21,5 tys. zł, 2017 r. – 6 kar na kwotę 26,5 tys. zł, 2018 r. – 5 kar na kwotę 7 tys. zł, 2019 r. – 2 kary na kwotę 28 tys. zł). W wyniku składanych odwołań ostateczna wysokość kar wyniosła 45 tys. zł (2016 r. - 21,5 tys. zł, 2017 r. – 6,5 tys. zł, 2018 r. – 4 tys. zł, 2019 r. – 13 tys. zł). W latach 2016-2019 Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska nie wydawał decyzji o umorzeniu nałożonych kar pieniężnych.

Na podstawie analizy dwóch decyzji o nałożeniu kary na podstawie ustawy *o odpadach* stwierdzono, iż jedną karę w wysokości 8 tys. zł nałożono na przedsiębiorcę prowadzącego sortownię oraz kompostownię przyzmuw, za gospodarowanie odpadami niezgodnie z warunkami udzielonych zezwoleń (nieprawidłowe magazynowanie trzech rodzajów odpadów). Drugą karę na podstawie ustawy *o odpadach* nałożono na przedsiębiorcę przetwarzającego i zbierającego odpady komunalne (kara w wysokości 5 tys. zł za magazynowanie odpadów niezgodnie z posiadanym pozwoleniem zintegrowanym).

W latach 2016-2019 Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska nałożył 38 kar pieniężnych na 32 podmioty gospodarujące odpadami komunalnymi na podstawie ustawy *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*²⁹, na łączną kwotę 182.918 zł (2016 r. – 3 kary dla 3 podmiotów na kwotę 11.462 zł, 2017 r. – 7 kar dla 3 podmiotów na kwotę 42.849 zł, 2018 r. – 16 kar dla 15 podmiotów na kwotę 112.368 zł, 2019 r. – 12 kar dla 11 podmiotów na kwotę 16.239 zł). W wyniku składanych odwołań ostateczna wysokość kar wyniosła 47.825 zł (2016 r. - 0 zł, 2017 r. – 6 tys. zł, 2018 r. – 27.521 zł, 2019 r. – 14.304 zł). W latach 2016-2019 Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wydał 17 decyzji o umorzeniu nałożonych kar pieniężnych (2016 r. - 7, 2017 r. – 1, 2018 r. – 2, 2019 r. – 7) oraz 18 decyzji o zawieszeniu tych kar (2016 r. - 3, 2017 r. – 1, 2018 r. – 10, 2019 r. – 4).

Na podstawie analizy czterech decyzji o nałożeniu kary na podstawie ustawy *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* stwierdzono, iż trzy kary nałożono na gminy za nierzetelne lub nieterminowe realizowanie obowiązków sprawozdawczych (w wysokości 1 tys., 3,5 tys. i 2,9 tys. zł), zaś jedną karę w wysokości 26.347 zł nałożono za niedopełnienie obowiązku osiągnięcia wymaganego poziomu ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowiska w 2017 r.

(akta kontroli tom III, str. 85, 437-459)

²⁸ Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. *o odpadach* (Dz.U. z 2020 r., poz. 797 ze zm.).

²⁹ Ustawa z dnia 13 września 1996 r. *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1439).

2.6.

W latach 2016-2020 na terenie właściwości WIOŚ odnotowano 16 pożarów miejsc deponowania odpadów. W 2016 r. stwierdzono pięć pożarów, dwa dotyczyły zużytych opon, dwa odpadów komunalnych, a w jednym przypadku - odpadów wielkogabarytowych, makulatury i odpadów do produkcji paliwa alternatywnego. W trzech przypadkach przyczyna pożaru pozostała nieustalona, zaś w dwóch przyczyną było podpalenie. W czterech przypadkach zdarzenie nie było zgłaszane bezpośrednio do WIOŚ, a informację uzyskano od Państwowej Straży Pożarnej, w jednym przypadku informację przekazał zarządzający składowiskiem. W 2017 r. stwierdzono sześć pożarów, dotyczyły one zużytych opon, oleju odpadowego, zmieszanych odpadów komunalnych oraz makulatury. W czterech przypadkach przyczyna pożaru pozostała nieustalona, w jednym przypadku przyczyną był samozapłon, zaś w jednym – zaproszenie ognia. W pięciu przypadkach zdarzenie nie było zgłaszane bezpośrednio do WIOŚ, a informację uzyskano od Państwowej Straży Pożarnej, w jednym przypadku informację przekazał zarządzający składowiskiem. W 2018 r. stwierdzono dwa pożary: pożar składowiska odpadów innych niż niebezpieczne (przyczyną pożaru był samozapłon, a informację o pożarze przekazał do WIOŚ zarządzający składowiskiem) oraz pożar odpadów tworzyw sztucznych w miejscu ich deponowania na terenie przedsiębiorcy (przyczyną pożaru było podpalenie, a informację o pożarze przekazała do WIOŚ Policja). W 2019 r. stwierdzono trzy pożary, które dotyczyły odpadów tworzyw sztucznych oraz odpadów wielkogabarytowych. We wszystkich przypadkach przyczyną pożaru było podpalenie, w dwóch o pożarze zawiadomiła WIOŚ Policja, zaś w jednym – zarządzający zakładem przetwarzania odpadów komunalnych.

(akta kontroli tom IV, str. 442-444)

Na polecenie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska WIOŚ każdorazowo przygotowywał zbiorcze informacje o stwierdzonych pożarach miejsc deponowania odpadów. Przekazywane dane zawierały informacje o przyczynach powstawania pożarów. Źródłem informacji były ustalenia kontroli, informacje uzyskane od właściwych jednostek Policji bądź Państwowej Straży Pożarnej oraz dane przekazane przez zarządzającego zakładem bądź właściciela przedsiębiorstwa.

(akta kontroli tom IV, str. 452-478)

W złożonym wyjaśnieniu Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska podała, iż *WIOŚ w Rzeszowie podejmuje współpracę z lokalnymi samorządami w zakresie identyfikacji miejsc nagromadzenia odpadów, w tym odpadów o charakterze palnym. Rozpoznanie takich miejsc stanowi element ograniczający potencjalne wystąpienie pożarów. WIOŚ w Rzeszowie cyklicznie monitoruje stan faktyczny i prawny odnoszący się do zlokalizowanych na terenie województwa podkarpackiego miejsc składowanych odpadów, w szczególności dotyczący informacji o usunięciu nagromadzonych odpadów. Inspektorat występował do jednostek samorządu terytorialnego na obszarze swojego działania o przekazanie informacji o miejscach nagromadzenia odpadów, które stwarzają zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzi oraz środowiska. W zakresie współpracy z Państwową Strażą Pożarną należy wskazać, że instytucja ta nie informuje na bieżąco tut. Inspektoratu o pożarach odpadów. Takie informacje są przekazywane na pisemny wniosek WIOŚ w Rzeszowie. Działania mające docelowo ograniczyć liczbę pożarów oraz polegające na analizie miejsc powstania pożarów i rodzajów odpadów, które uległy spaleni – mają także postać wspomnianego wyżej raportowania do GIOŚ o liczbie i przyczynach pożarów, informacje takie zawierają również analizę sytuacyjną, wskazanie rodzajów odpadów oraz podjęte przez tut. Inspektorat działania po powzięciu informacji o zaistnieniu pożaru. WIOŚ w Rzeszowie nie*

informował GIOŚ o potencjalnej (przewidywanej) skali zagrożenia pożarami odpadów na terenie województwa podkarpackiego, nie przedstawiał także rekomendacji w jaki sposób ograniczyć to zjawisko. Dane przekazywane do GIOŚ dotyczyły skali występowania pożarów odpadów, które miały już miejsce. Natomiast rekomendacje w zakresie gospodarki odpadami, które pośrednio można odnieść do problematyki pożarów miejsc nielegalnego deponowania odpadów, zawiera pismo do GIOŚ z dnia 7.05.2019 r., znak: WI.7021.166.2019.WJ. W sytuacji, gdy fakt wystąpienia pożaru odpadów był bezpośrednio zgłoszony do WIOŚ w Rzeszowie, w większości przypadków przeprowadzano kontrolę podmiotu zarządzającego składowiskiem odpadów lub zakładu, na terenie którego miało miejsce składowanie bądź magazynowanie odpadów. Jednocześnie warto wskazać, że informacje o pożarach odpadów nie są przekazywane na bieżąco przez Państwową Straż Pożarną, dlatego możliwości przeprowadzenia kontroli podmiotu odpowiedzialnego, bezpośrednio po zaistnieniu incydentu, są ograniczone. Do WIOŚ w Rzeszowie wpłynęła interwencja Pani Anny Schmidt-Rodziewicz – Posła na Sejm RP przekazana do WIOŚ w Rzeszowie pismem GIOŚ z dnia 15 maja 2020 r., Wskazana korespondencja dotyczyła m.in. zagrożenia pożarowego, jakie stwarza składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Młynach. Poza ww. pismem nie wpływały do tut. Inspektoratu interwencje odnoszące się bezpośrednio do zagrożenia wystąpieniem pożaru miejsca deponowania odpadów.

(akta kontroli tom IV, str. 445-451)

W latach 2016-2020 inspektorzy WIOŚ przeprowadzili siedem kontroli związanych z pożarami miejsc deponowania odpadów:

1. W związku pożarem instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych, który nastąpił w dniach 21 – 22 sierpnia 2016 r., pracownicy WIOŚ, następnego dnia po pożarze dokonali oględzin instalacji, podczas których sporządzono dokumentację fotograficzną. Pożarem objęte zostały odpady zmagazynowane na wybetonowanym, szczelnym i skanalizowanym placu magazynowym w sąsiedztwie hali sortowni oraz w wiacie magazynowej. Zarządzający instalacją pisemnie poinformował WIOŚ w Rzeszowie o skutkach pożaru oraz przebiegu akcji gaśniczej. Podczas pożaru nie uległy zniszczeniu obiekty wchodzące w skład instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów (za wyjątkiem wiaty służącej do magazynowania makulatury), nie doszło również do skażenia wód oraz ziemi w sąsiedztwie zakładu.
2. W dniu 1 marca 2017 r. miał miejsce pożar na składowisku odpadów eksploatowanym przez przedsiębiorstwo usług komunalnych. Przybyła na miejsce jednostka PSP stwierdziła, że pożar został skutecznie ugaszony przez pracowników. W dniu 2 marca 2017 r. telefonicznie poinformowano o ww. zdarzeniu WIOŚ. Kontrola podmiotu miała miejsce w dniach 18-29 maja 2017 r. i wykazała przetwarzanie odpadów z naruszeniem warunków posiadanego pozwolenia zintegrowanego, tj. przekroczenia dopuszczalnych ilości wytwarzanych odpadów oraz nieprawidłowości dotyczących ilości, miejsca oraz czasu magazynowania odpadów przeznaczonych do produkcji paliwa alternatywnego oraz maksymalnego czasu magazynowania gotowego paliwa alternatywnego. W wyniku kontroli nałożono mandat karny i wystosowano zarządzenie pokontrolne.
3. W dniu 31 maja 2017 r. miał miejsce pożar odpadów zużytych opon na terenie jednej z firm. W dniu 1 czerwca 2017 r. pracownicy WIOŚ w Rzeszowie dokonali kontroli pozaplanowej, dokonano oględzin, pobrano cztery próbki gleby, wykonano pomiary stężeń substancji w powietrzu oraz pobrano cztery próbki

wody powierzchniowej. Wyniki ww. badań nie wskazywały na obecność substancji szkodliwych w znaczących ilościach.

4. Na terenie jednej z firm pożar odpadów miał miejsce dwukrotnie – w dniu 28 maja 2018 r. oraz w dniach 24-25 października 2019 r. Informacja o pierwszym pożarze została przekazana do WIOŚ przez Policję. Przeprowadzona w dniach 21-31 sierpnia 2018 r. kontrola podmiotu wykazała magazynowanie odpadów niezgodnie z warunkami decyzji, wspólne magazynowanie odpadów zbieranych i przeznaczonych do przetworzenia, brak oznakowania odpadów nazwą i kodem oraz nierzetelne prowadzenie ewidencji zbieranych odpadów. W ramach podjętych działań wydano decyzję o wymierzeniu administracyjnej kary pieniężnej za naruszenie warunków posiadanego zezwolenia na zbieranie odpadów oraz wydano zarządzenie pokontrolne. Przedsiębiorcę ukarano również mandatem karnym.
5. Informacja o pożarze odpadów w dniach 24-25 października 2019 r. została przekazana do WIOŚ w Rzeszowie przez Policję. W wyniku przeprowadzonej w dniach 29 października – 13 listopada 2019 r. kontroli interwencyjnej stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nieprzekazaniu informacji o realizacji zarządzenia pokontrolnego wydanego po poprzedniej kontroli. W związku z powyższym zastosowano sankcję w postaci pouczenia.
6. W dniu 28 września 2019 r. miał miejsce pożar odpadów tworzyw sztucznych na terenie jednej z nieruchomości. W związku z ustaleniami kontroli (rozpoznania w terenie zgłoszenia dotyczącego „zanieczyszczenia środowiska”), przeprowadzonej w dniu 1 października 2019 r., skierowano w sprawie wystąpienia do wójta gminy oraz Marszałka Województwa Podkarpackiego. Policja umorzyła dochodzenie w sprawie w związku z nieustaleniem sprawcy czynu. Wójt gminy wydał decyzję nakazującą usunięcie odpadów ustalonymu w toku postępowania posiadaczowi odpadów.
7. W dniu 12 października 2019 r. miał miejsce pożar w zakładzie przetwarzania odpadów komunalnych. Inspektorzy WIOŚ w dniu wystąpienia pożaru dokonali oględzin w rejonie miejsca prowadzenia akcji gaśniczej. Podczas oględzin stwierdzono, że pożarem objęte zostały odpady wielkogabarytowe zgromadzone na placu przeznaczonym do ich magazynowania. Na miejscu zdarzenia pomiarów zanieczyszczenia powietrza dokonała Jednostka Ratownictwa Chemicznego Straży Pożarnej. W dniach od 14 października do 14 listopada 2019 r. inspektorzy WIOŚ przeprowadzili kontrolę, w trakcie której pracownicy Centralnego Laboratorium Badawczego Oddział w Rzeszowie dokonali poboru próbek gleby do badań fizyko-chemicznych oraz próbek wody z pobliskiego potoku, do którego odprowadzane są wody opadowe z terenu wskazanego zakładu. Wyniki badań wody wykazały, że wartości wskaźników: ogólnego węgla organicznego (OWO), chemicznego zapotrzebowania tlenu (ChZT-Cr) oraz przewodności elektrycznej właściwej – przekroczyły wartości graniczne ustalone dla dobrego stanu wód powierzchniowych. Wyniki badań wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA), odniesione do środowiskowych norm jakości wyrażonych jako maksymalne dopuszczalne stężenie (MAC-EQS) wykazały przekroczenie maksymalnego dopuszczalnego stężenia benzo(g,h,i)peryleny. Natomiast wyniki badania gleby w zakresie wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) oraz metali ciężkich: cynku, ołowiu, miedzi, kadmu, rtęci nie wykazały przekroczenia dopuszczalnej zawartości w glebie badanych wskaźników. W związku ze stwierdzonym przekroczeniem wartości granicznych w próbce wody potoku poniżej wylotu kolektora wód opadowych, pracownicy Centralnego Laboratorium Badawczego Oddział w Rzeszowie dokonali badań środowiskowych wód potoku

powyżej i poniżej odprowadzania wód opadowych. Na podstawie tych badań i sporządzonej na ich podstawie oceny stwierdzono, że wartości stężeń badanych wskaźników w wodzie odniesione do wartości granicznych wskaźników jakości wód, tj. stężenia wskaźników: ogólnego węgla organicznego (OWO), chemicznego zapotrzebowania tlenu (ChZT-Cr), przewodności elektrycznej właściwej i zawartości tlenu rozpuszczonego w wodzie – przekroczyły wartości graniczne ustalone dla dobrego stanu wód powierzchniowych. Wyniki badań zawiesin w wodzie oraz pH badanej wody nie przekroczyły wartości granicznych ustalonych dla dobrego stanu wód. Wyniki badań wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) w wodzie potoku, powyżej i poniżej miejsca odprowadzania wód opadowych odniesione do środowiskowych norm jakości wyrażonych jako maksymalne dopuszczalne stężenie w wodzie (MAC-EQS) nie wykazały przekroczenia maksymalnego dopuszczalnego stężenia. Ustalenia kontroli wykazały m.in. naruszenie warunków pozwolenia zintegrowanego na prowadzenie instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów, nieprawidłowe prowadzenie wizyjnego systemu kontroli miejsca magazynowania odpadów oraz ww. przekroczenia wartości granicznych w wodzie potoku. Wydano zarządzenie pokontrolne oraz wymierzono administracyjną karę pieniężną na podstawie art. 194 ust. 1 pkt 2c ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach za prowadzenie wizyjnego systemu kontroli miejsca magazynowania niezgodnie z przepisami art. 25 ust. 6a ww. ustawy (decyzja nieprawomocna w odwołaniu), a także wszczęto postępowanie administracyjne w sprawie wymierzenia administracyjnej kary pieniężnej na podstawie art. 194 ust. 5 ww. ustawy, tj. za gospodarowanie odpadami niezgodnie z posiadany zezwoleniem (postępowanie zawieszono). Informacja o ustaleniach kontroli przesłana została do Wojewody Podkarpackiego, Marszałka Województwa Podkarpackiego, Starosty Jasielskiego, Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Jasle oraz Wójta Gminy Jasło. W trakcie kontroli, w dniu 21 października 2019 r. do WIOŚ wpłynęło zawiadomienie o wszczęciu przez Prokuraturę postępowania w sprawie sortowania i przetwarzania odpadów komunalnych wbrew przepisom, w sposób mogący zagrażać zdrowiu i życiu ludzi lub spowodować istotne obniżenie jakości wody, powietrza i ziemi, tj. o przestępstwo z art. 183 § 1 kodeksu karnego.

(akta kontroli tom IV, str. 445-451)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację przez WIOŚ kontroli w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi. Kontrole przeprowadzane były rzetelnie, zgodnie z przyjętymi planami kontroli, w toku kontroli dokonywano oględzin, a protokoły pokontrolne były sporządzane niezwłocznie. W przeprowadzanych przez WIOŚ kontrolach podmiotów odbierających odpady weryfikowano spełnianie wymagań dla podmiotów odbierających odpady komunalne w zakresie niezbędnego wyposażenia i wymagań technicznych. WIOŚ w uzasadnionych przypadkach kierował do kontrolowanych podmiotów zarządzenia pokontrolne, a także zawiadamiał inne organy o wynikach kontroli (organy ścigania, inspekcje, jednostki samorządu terytorialnego itp.). W ramach przeprowadzanych kontroli dokonywano sprawdzenia wykonania wniosków i zaleceń z poprzednich kontroli przeprowadzanych przez WIOŚ. W ocenie NIK, WIOŚ prawidłowo realizował wnioski o kontrolę podmiotów gospodarujących odpadami komunalnymi

przekazywane przez Marszałka Województwa Podkarpackiego, a także monitorował powstające na terenie województwa podkarpackiego pożary miejsc deponowania odpadów, podejmując przy tym współpracę z organami ścigania, jednostkami samorządu terytorialnego oraz Państwową Strażą Pożarną. Pozytywna ocena NIK dotyczy również zgodności z obowiązującymi przepisami, a także rzetelności wydawania decyzji w zakresie nakładania kar pieniężnych oraz ich umarzania i zawieszania.

OBSZAR

3. Nadzór nad transgranicznym przemieszczaniem i przetwarzaniem przywożonych odpadów.

Opis stanu faktycznego

3.1.

W latach 2016 – 2020 (I półrocze) do WIOŚ wpłynęło 59 wniosków o udzielenie informacji, w trybie art. 5 ust. 1 ustawy z 29 czerwca 2007 r. *o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów*³⁰, dotyczących przestrzegania przepisów o ochronie środowiska przez podmioty prowadzące działalność w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym 26 dotyczących podmiotów prowadzących instalacje odzysku i 33 podmiotów odbierających odpady. Analiza 23 spraw³¹ dotyczących złożonych przez GIOŚ wniosków wykazała, że w odpowiedzi WIOŚ sporządził 21 informacji (w dwóch przypadkach sporządzono jedną informację w odpowiedzi na dwa wnioski). Informacje zostały przekazane do GIOŚ terminowo, z wyjątkiem dwóch, które zostały przekazane po upływie 15 i 18 dni od daty wpływu wniosku. Opóźnienia wynoszące odpowiednio jeden i cztery dni wynikały z trwających kontroli podmiotów³². Odpowiedzi na wnioski zostały wysłane bezpośrednio po zakończeniu kontroli. Analizowane sprawy dotyczyły czterech podmiotów z terenu województwa podkarpackiego. Informacje przekazane do GIOŚ sporządzane były na podstawie:

- ustaleń zawartych w protokołach kontroli przeprowadzanych w podmiotach objętych wnioskami (od 0 do 14 miesięcy od zakończenia ostatniej kontroli w podmiocie będącym przedmiotem wniosku, w tym cztery informacje sporządzono po upływie od dziewięciu do 14 miesięcy od zakończenia ostatniej kontroli) – we wszystkich badanych przypadkach,
- treści udzielonych im pozwoleń zintegrowanych lub decyzji zezwalających na działalność (wydanych przez Wojewodę Podkarpackiego, Marszałka Województwa Podkarpackiego i Starostę Mieleckiego) – we wszystkich badanych przypadkach,
- wyników badań automonitoringowych, dotyczących pomiarów emisji gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza i poziomu hałasu w środowisku (w podmiotach obowiązanych do ich przeprowadzania) i/lub rocznych zestawień przesyłanych do WIOŚ dotyczących rodzajów i ilości wyemitowanych do powietrza zanieczyszczeń, zużytych surowców, wody, energii i paliw oraz wytworzonych i przetworzonych odpadów – w przypadku 17 informacji.
- pozwolenia wodnoprawnego - w przypadku sześciu informacji (dotyczących jednej firmy).

W złożonym wyjaśnieniu Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska podała, że *przepisy ustawy mpo nie nakładają obowiązku przeprowadzenia kontroli*

³⁰ Dz.U. z 2019 r., poz. 1162 ze zm., dalej: ustawa mpo.

³¹ Po pięć spraw z lat 2016 – 2019 i trzy sprawy z 2020 r.

³² W przypadku informacji wysłanej do GIOŚ z czterodniowym opóźnieniem, WIOŚ w ostatnim dniu terminu do przekazania informacji poinformował GIOŚ o trwającej kontroli oraz o przekazaniu informacji niezwłocznie po jej zakończeniu.

w podmiocie przed wydaniem opinii. Opinie dla GIOŚ wydawane są w oparciu o ostatnią kontrolę terenową oraz kontrolę dokumentacyjną, która jest przeprowadzana w oparciu o posiadane dokumenty i informacje, w tym przesłane przez podmiot wyniki badań automonitoringowych lub wymagane warunkami pozwolenia zintegrowanego, zestawienia dotyczące ilości zużytych surowców i materiałów, wody, energii i paliw. Ponadto analizowana jest dokumentacja pod kątem zgłaszanych interwencji dotyczących funkcjonowania zakładu. Ponadto wyjaśniła, że WIOŚ nie posiada wytycznych dotyczących sposobu sporządzania odpowiedzi na wnioski GIOŚ.

W WIOŚ nie obowiązywały wewnętrzne regulacje dotyczące współdziałania z innymi organami dotyczące ustalania stanu faktycznego o podmiocie prowadzącym działalność w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów.

(akta kontroli: tom V, str. 3 - 142)

3.2.

W latach objętych kontrolą do WIOŚ wpłynęło 98 kopii zezwoleń, w tym 88 na przywóz odpadów do Polski, trzy na wywóz za granicę i siedem na tranzyt przez teren kraju.

Spośród 88 kopii zezwoleń na przywóz odpadów, 36 dotyczyło przywozu odpadów do podmiotów z terenu województwa podkarpackiego, 51 przywozu do podmiotów z innych województw, gdzie trasy przewozów (regularne lub/i alternatywne) biegły przez teren województwa podkarpackiego oraz jedno, które dotyczyło przywozu do podmiotu spoza województwa podkarpackiego, a trasa przewozu nie przebiegała przez jego teren. Wśród trzech zezwoleń na wywóz odpadów z terytorium Polski, które wpłynęły do WIOŚ, dwa dotyczyły wywozu odpadów z terenu województwa podkarpackiego do Słowacji i Niemiec, a jedno z Polic do Szwecji (trasa transportu przebiegała przez województwo zachodniopomorskie – przesłane omyłkowo). Siedem zezwoleń na tranzyt przez terytorium Polski przekazane do WIOŚ wskazywały trasy przewozu biegnące przez teren województwa podkarpackiego.

Wszystkie ww. zezwolenia oprócz planowanej trasy transportu zawierały terminy ich obowiązywania, rodzaje transportowanych odpadów i ich ilości. Ponadto w zezwoleniach na przywóz i wywóz odpadów określono maksymalne dopuszczalne ilości transportów odpadów. Przywóz odpadów (objętych zezwoleniami GIOŚ) na teren województwa podkarpackiego dotyczył trzech podmiotów tj.:

- Raf-Ekologia sp. z o.o., Jedlicze – 24 zezwolenia, które obejmowały maksymalnie 1.457 transportów i 30.900 t odpadów m.in. o kodach: 19 02 04*, 20 01 27*, 10 02 04*, 08 01 11*, 08 01 21*, 08 03 12*, 08 04 09*; odpady pochodziły z siedmiu firm z terenu Włoch;
- Orlen Południe SA, Zakład Jedlicze – 11 zezwoleń, które obejmowały maksymalnie 3.268 transportów i 96.700 t odpadów o kodach: 13 02 05*, 13 01 10*, 13 02 06*, 13 02 08*, 13 03 07*, 12 02 05*, 13 02 04*; odpady pochodziły z trzech firm z Niemiec, Austrii i Czech;
- FENIX METALS sp. z o.o., Chmielów – 1 zezwolenie, które obejmowało maksymalnie 8 transportów i 140 t odpadów o kodzie 10 04 05*; odpady pochodziły z firmy z terenu Włoch.

Wywóz odpadów (objętych zezwoleniami GIOŚ) z terenu województwa podkarpackiego dotyczył dwóch podmiotów tj.:

- ANPOL s.c., Iwonicz-Zdrój – 1 zezwolenie, które obejmowało maksymalnie 400 transportów i 10.000 t odpadów o kodach 13 02 04*, 13 02 08*, 12 02 06*, 13 01 10*; odpady transportowane były do firmy z terenu Niemiec;

- EMPOL sp. z o.o., Tylmanowa – 1 zezwolenie, które obejmowało maksymalnie 200 transportów i 4.000 t odpadów o kodzie 19 12 10; odpady transportowane były do firmy z terenu Słowacji.

WIOŚ nie posiadał wiedzy o konkretnych terminach przejazdu przez teren województwa podkarpackiego poszczególnych transportów odpadów w ramach transgranicznego przemieszczania. Ponadto, nie był informowany przez inne niż GIOŚ organy lub inspekcje o planowanym transgranicznym przemieszczaniu odpadów przez teren województwa podkarpackiego.

W planach pracy WIOŚ na lata 2016 – 2020 nie ujęto kontroli transportów odpadów objętych zezwoleniami GIOŚ na przywóz, wywóz i tranzyt odpadów. Kontrole (ogłędziny dostaw) były przeprowadzane, jeśli w trakcie trwania kontroli (planowej, pozaplanowej) w podmiocie posiadającym zezwolenie GIOŚ, dostawy odpadów były aktualnie odbierane³³.

W złożonym wyjaśnieniu Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska podała, że *przekazywane przez GIOŚ dokumenty nie wskazywały konkretnego terminu, w jakim miało nastąpić przemieszczanie lub tranzyt. W związku z brakiem takich informacji w planie kontroli nie ujmowano kontroli transportów objętych tymi zezwoleniami. Kontrole tych transportów realizowane były na wniosek innych służb i były kontrolami pozaplanowymi. Transporty takie, na zewnętrznej granicy UE są kontrolowane przez służby celne i w przypadku wątpliwości, co do zgodności transportu z przepisami, do WIOŚ kierowane były wnioski o udział kontroli. Ponadto wyjaśniła, że kontrola transportu odpadów w obrocie międzynarodowym należy do Inspekcji Transportu Drogowego i Straży Granicznej.*

(akta kontroli: tom I str.: 6 - 232, tom V, str.: 129 – 131, 143 – 188)

3.3.

W okresie objętym kontrolą WIOŚ przeprowadził 317 kontroli transportów odpadów, w tym 61 w 2016 r., 70 w 2017 r., 73 w 2018 r., 37 w 2019 r. i 76 w I pół. 2020 r. Wszystkie były kontrolami doraźnymi (pozaplanowymi) przeprowadzonymi na wniosek Służby Celnej (od 2018 r. Krajowej Administracji Skarbowej) lub Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej i dotyczyły prób wywozu lub wwozu towarów, co do których służby te miały wątpliwości czy nie stanowią odpadów.³⁴ Wnioski te zostały skierowane do WIOŚ na podstawie porozumień zawartych przez PWIOŚ z Podkarpackim Wojewódzkim Inspektorem Transportu Drogowego³⁵ oraz Dyrektorem Izby Celnej w Przemysłu i Komendantem Bieszczadzkiego Oddziału

³³ Np. kontrole przeprowadzone w FENIX METALS sp. z o.o.:

- Nr DEL-TARNOB 135/2018, w dniach 17 – 23 października 2018 r. – dwie dostawy;

- Nr DEL-TARNOB 30/2016, w dniach 16 – 18 marca 2016 r. – trzy dostawy;

- Nr DEL-TARNOB 85/2017, w dniach 27 września – 4 października 2017 r. – dwie dostawy;

- Nr DEL-TARNOB 211/2019, w dniach 14 listopad – 3 grudzień 2019 r. – jedna dostawa.

³⁴ W trakcie kontroli Nr P/19/100 – *Transgraniczne przemieszczanie odpadów pomiędzy Ukrainą, Słowacją i Polską*, przeprowadzonej w WIOŚ w Rzeszowie w 2019 r., NIK ocenił negatywnie realizację warunków porozumienia o współpracy ze służbami celnymi oraz granicznymi, w zakresie uznawania za odpad (lub jako niewypelniających definicji odpadów) zatrzymanych na przejściach granicznych pojazdów, elementów karoserii i innych części zamiennych, które zostały legalnie zakupione. WIOŚ uznawał pojazdy, będące przedmiotem transgranicznego przemieszczania, jako odpady lub niewypelniające definicji odpadów, w sposób niekonsekwentny. Opinie w sprawach o zbliżonym charakterze były zróżnicowane, mimo że przewoźnicy przedkładali podobne dokumenty pod względem prawnym (w kraju wysyłki), opisujące stan techniczny pojazdu. NIK stwierdziła, w przedłożonych do kontroli sprawach, przypadki uznania za odpad pojazdów, których dokumentacja wskazywała, iż mogły być one dopuszczone do ruchu drogowego po dokonaniu stosownych napraw, a także uznania pojazdów, jako niewypelniających definicji odpadów w sytuacji, gdy podmioty zbywające lub właściwe dla kraju wysyłki organy wskazywały, iż pojazdy te mogły być jedynie przedmiotem demontażu lub przeznaczenia na części zamienne.

³⁵ Porozumienie z dnia 29 lutego 2008 r. o *współdziałaniu Inspekcji Ochrony Środowiska i Inspekcji Transportu Drogowego*.

Straży Granicznej w Przemyślu³⁶. Część z tych kontroli przeprowadzona została z udziałem przedstawicieli organów wnioskujących o kontrolę tj. 36 w 2016 r., 25 w 2017 r., 17 w 2018 r., sześć w 2019 r. i jedna w I półroczu 2020 r. (łącznie 85). Pozostałe (232) były kontrolami dokumentacyjnymi tj. przeprowadzonymi na podstawie skanów dokumentów i fotografii przesłanych przez wnioskujących.

W wyniku analizy akt 15 wybranych kontroli transportu odpadów stwierdzono, że w 13 przypadkach były to kontrole dokumentacyjne, z których sporządzono adnotacje, a dwie kontrole zrealizowano na podstawie dokumentów i oględzin odpadów przeprowadzonych przez inspektorów WIOŚ na terenie przejścia granicznego i zakończono protokołem kontroli. Siedem (spośród 15) transportów dotyczyło wywozu odpadów z Polski na Ukrainę (sześć – używane części samochodowe³⁷, jeden – zużyte kompresory do lodówek), cztery transporty stanowiły tranzyt z Danii, Litwy i USA przez Polskę na Ukrainę (jeden – odpady komunalne, trzy – części karoserii samochodowych lub rozbitych samochodów), trzy transporty były próbą wwozu z Ukrainy do Polski złomu elektronicznego (jeden), katalizatorów samochodowych i wkładów do katalizatorów (jeden) oraz złomu metali kolorowych (jeden). Ponadto jeden transport stanowił tranzyt z Ukrainy do Niemiec – próba przewozu spalonego ciągnika rolniczego. Żaden z tych transportów nie został objęty zezwoleniem na międzynarodowe przemieszczanie odpadów. We wszystkich 15 badanych sprawach stwierdzono naruszenia polegające na przewozie odpadów bez wymaganych dokumentów i zezwoleń. W żadnej z badanych spraw WIOŚ nie podejmował działań w związku ze stwierdzonymi naruszeniami.

W złożonym wyjaśnieniu, Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska podała, że WIOŚ poprzestał na sporządzeniu przez inspektorów opinii na formularzu wniosku o przeprowadzenie oceny towaru³⁸. WIOŚ występował w tych przypadkach, jako organ doradczy, określając m.in. czy kontrolowany towar spełnia definicję odpadu. Przepisy ustawy o mpo nie dają WIOŚ podstaw do innych działań. Dalsze działania należą do kompetencji organów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy mpo, które są zobowiązane zawiadomić o stwierdzeniu nielegalnego międzynarodowego przemieszczania odpadów GIOŚ (art. 27 tej ustawy) oraz prokuraturę lub Policję (na podstawie art. 304 § 2 ustawy Kpk³⁹). Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wyjaśniła również, że wszystkie badane przypadki dotyczyły transportów odpadów z listy zielonej, które nie wymagają pisemnego zezwolenia, a podlegają jedynie procedurze informacyjnej przewidzianej w art. 18 rozporządzenia nr 1013/2006⁴⁰, która obejmuje m.in. dołączenie do każdego transportu dokumentu zgodnie z wzorem zamieszczonym w załączniku nr VII do rozporządzenia 1013/2006 (obowiązek ten spoczywa na wysyłającym odpady). Wyjaśniła również, że *w przypadku kontroli odpadów, gdzie wymagany był załącznik nr VII, po jego dołączeniu do transportu i weryfikacji przez służby (ITD, KAS, SG), taki transport zostaje zwolniony. W przypadku zatrzymania pojazdów na tzw. zielonym pasie (nic do oclenia) są one zatrzymywane. W takim przypadku, taki transport zawsze traktowany jest jako nielegalne transgraniczne przemieszczanie*

³⁶ Porozumienie o współpracy Nr 59/POR/15 z dnia 11 grudnia 2015 r. zawarte pomiędzy PWIOŚ a Dyrektorem Izby Celnej w Przemyślu oraz Komendantem Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej w Przemyślu.

³⁷ W trzech przypadkach brak danych dotyczących pochodzenia przewożonych przez obywateli Ukrainy części samochodowych, w kolejnych trzech przypadkach wysyłającymi były firmy polskie (dokumenty sprzedaży towaru), a przewoźnikami i odbiorcami podmioty z Ukrainy.

³⁸ Formularz wniosku stanowiący załącznik do Porozumienia o współpracy Podkarpackiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska z Dyrektorem Izby Celnej w Przemyślu i z Komendantem Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej w Przemyślu z 11 grudnia 2015 r.

³⁹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2020 poz. 30 tj.), dalej: Kpk.

⁴⁰ Rozporządzenie Nr 1013/2006 – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej (WE) Nr 1013/2006 z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie przemieszczania odpadów

odpadów, z uwagi na to, że nigdy nie jest wskazany odbiorca i brak możliwości uzupełnienia załącznika nr VII.

Ponadto, w ramach ogólnopolskich akcji dotyczących przewozu odpadów WIOŚ przeprowadził 14 kontroli⁴¹, w tym trzy w 2016 r., po cztery w latach 2017 i 2018, dwie w 2019 r. i jedna w I półroczu 2020 r. W trakcie jednej kontroli (w 2020 r.) stwierdzono nieprawidłowości dotyczące międzynarodowego przemieszczania odpadów. Inspektorzy WIOŚ uczestnicząc w badanym okresie w ogólnopolskich akcjach brali udział w skontrolowaniu łącznie 221 pojazdów, w tym w sześciu przewożących odpady w ramach transgranicznego przemieszczania. W jednej kontroli (w 2020 r.) stwierdzono nieprawidłowości dotyczące międzynarodowego przemieszczania odpadów polegające na przewozie odpadów z mechanicznej obróbki odpadów stanowiące zanieczyszczoną mieszaninę m.in. tworzyw sztucznych, papieru, włókien i materiałów w różnym stopniu rozdrobnienia (przemiał) o masie 19,840 Mg. Zgodnie z dokumentami transport miał obejmować odpady tworzyw sztucznych o kodzie B3010. Odpady pochodziły z podmiotu polskiego, a krajem przeznaczenia była Słowacja. Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wyjaśniła, że kontrola ta była przeprowadzana przez Policję z udziałem WIOŚ, który pełnił funkcję pomocniczą. Zabezpieczeniem transportu zajmowała się Policja w ramach postępowania karnego. WIOŚ nie jest w posiadaniu informacji o losie zabezpieczonych odpadów, ponieważ dowody postępowania karnego nie są przez Policję udostępniane WIOŚ.

W złożonym wyjaśnieniu, Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska podała, że WIOŚ nie korzystał z możliwości (od 18 sierpnia 2018 r.) zatrzymywania i przeszukiwania pojazdów z odpadami, ponieważ *na podstawie art. 3 ust. 3 ustawy (...) o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów (...) oraz art. 2 ust. 1 pkt. 9 ustawy (...) o Inspekcji Ochrony Środowiska (...) do zadań Inspekcji należy nadzór i wykonywanie zadań określonych w przepisach o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów. Z przepisów tych nie wynika uprawnienie do samodzielnego zatrzymywania i przeszukiwania pojazdów z odpadami. Uprawnienie w zakresie zatrzymania pojazdu wprowadza art. 24a ustawy (...) o odpadach (...). Zgodnie z jego treścią, jeżeli w trakcie kontroli transportu ujawniono naruszenie przepisów o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów, pojazd może zostać zatrzymany m.in. przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska. Kluczową rolę odgrywają tutaj jednak zapisy ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. 2020 poz. 110 z późn. zm.). Zgodnie z art. 129 ust. 4aa uprawnienia w zakresie ruchu drogowego przypisane są inspektorom Inspekcji Ochrony Środowiska, przy czym art. 129 e enumeratywnie wylicza podmioty uprawnione do zatrzymywania pojazdów, poza funkcjonariuszami Policji. Katalog ten nie obejmuje organów Inspekcji Ochrony Środowiska. Kontrolę ruchu drogowego wykonuje się na podstawie upoważnienia wykonywania kontroli ruchu drogowego wydanego przez właściwego komendanta powiatowego (miejskiego) Policji. Przepisy ustawy o ruchu drogowym nie przewidują wydania ww. upoważnienia inspektorom Inspekcji Ochrony Środowiska. W związku z powyższym Inspekcja Ochrony Środowiska nie ma możliwości do samodzielnego zatrzymania i przeszukiwania pojazdów z odpadami.*

(akta kontroli: tom IV str. 479 – 483, tom V, str.: 189 – 206, 309 – 315, tom VI str. 175 - 355)

3.4.

W latach 2016 – 2020 (I półrocze) WIOŚ w Rzeszowie przeprowadził 38 kontroli w 21 podmiotach gospodarujących odpadami pochodzącymi z międzynarodowego

⁴¹ Kontrola ta nie wchodzi w badaną próbą opisaną w poprzednim akapicie.

przemieszczania, tj.: w 2016 r. - 13 (w tym dziewięć ujętych w planie inspekcji)⁴², w 2017 r. - 10 (wszystkie ujęte w planie inspekcji)⁴³, w 2018 r. - 11 (w tym 10 ujętych w planie inspekcji)⁴⁴, w 2019 r. - 3 (wszystkie ujęte w planie inspekcji)⁴⁵, w I półroczu 2020 r. - jedną (z trzech zaplanowanych na 2020 r.)⁴⁶. Spośród 38 przeprowadzonych kontroli: 24 dotyczyły podmiotów zajmujących się przetwarzaniem odpadów, 11 - podmiotów zajmujących się odbiorem odpadów a trzy - transgranicznym transportem odpadów.

Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska poinformowała, że na terenie województwa podkarpackiego działało w 2016 r. 13 podmiotów zajmujących się przetwarzaniem, odbiorem i transportem odpadów, w 2017 r. - 18, w 2018 i 2019 r. - po 22, a w 2020 r. - 23.

Analiza akt wybranych 16 kontroli (w dziewięciu podmiotach) wykazała, że we wszystkich przypadkach badano dokumenty zgodnie z zakresem kontroli, a także przeprowadzono oględziny (miejsca prowadzenia działalności, instalacji lub zakładu). W żadnej z kontroli nie pobierano próbek do badania, ani nie korzystano z pomocy specjalistów i specjalistycznego sprzętu. Siedem z dziewięciu kontrolowanych podmiotów zajmowało się przetwarzaniem odpadów, jeden odbiorem odpadów oraz jeden odbiorem, transportem i przetwarzaniem odpadów.

Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wyjaśniła, że *inspektorzy Inspekcji Ochrony Środowiska, zgodnie z uprawnieniami wynikającymi z art. 9 ust. 1b pkt. 10 ustawy (...) o Inspekcji Ochrony Środowiska, samodzielnie mogą dokonywać określenia składu morfologicznego odpadów w oparciu o wiedzę ekspercką. Przy dokonaniu oceny, wykorzystuje się zdobyte doświadczenie, przepisy ustaw, Wytyczne Korespondentów oraz akty prawa europejskiego. Wykorzystywane są także umiejętności nabywane podczas cykli szkoleniowych przeprowadzanych przez GIOŚ w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów. Jeżeli podczas kontroli podejmowanych przez Inspektorów WIOŚ w Rzeszowie, zachodzi uzasadnione podejrzenie, że działalność kontrolowanego podmiotu może powodować zagrożenie dla wody, powietrza, gleby, roślin lub zwierząt, badania zlecane są Akredytowanemu Laboratorium GIOŚ o/Rzeszów. W strukturach WIOŚ w Rzeszowie nie funkcjonuje wewnętrzne Laboratorium, a Inspektorzy nie posiadają niezbędnych uprawnień (akredytacja) do poboru prób ani narzędzi do ich realizacji. Wykonanie takiego poboru przez nieakredytowanego próbobiorcę stanowi bezwzględną przesłankę do podważenia wyników badań. Podczas przeprowadzanych kontroli, ujętych w analizie 16 akt wybranych kontroli w podmiotach zajmujących się przetwarzaniem, odbiorem i transportem transgranicznym odpadów, nie zachodziły okoliczności wskazujące lub wymagające przeprowadzenia poboru próbek lub innej wiedzy eksperckiej wobec czego badania takie nie były zlecane podmiotom zewnętrznym.*

W siedmiu (z 16) przypadkach stwierdzono naruszenia, w związku z którymi wydano zarządzenia pokontrolne (5 przypadków), a w dwóch przypadkach nałożono sankcje w postaci mandatów i pouczeń oraz powiadomiono właściwego starostę o stwierdzonych nieprawidłowościach. Podmioty kontrolowane, w każdym przypadku wydania zarządzenia pokontrolnego, poinformowały WIOŚ w wyznaczonym terminie o podjęciu działań celem wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości. Cztery z ww. kontroli było kontrolami pozaplanowymi (trzy na

⁴² W tym w siedmiu podmiotach przetwarzających, dwóch - transportujących i czterech odbierających odpady.

⁴³ W tym w ośmiu podmiotach przetwarzających i po jednym podmiocie transportującym i odbierającym odpady.

⁴⁴ W tym w siedmiu podmiotach przetwarzających i czterech odbierających odpady.

⁴⁵ W tym w dwóch podmiotach przetwarzających i jednym odbierającym odpady.

⁴⁶ W podmiocie odbierającym odpady.

wniosek GIOŚ, jedna na wniosek Marszałka Województwa Podkarpackiego), a 12 kontrolami planowymi. Stwierdzone naruszenia dotyczyły:

- niespełnienia przez *Wewnętrzny Plan Operacyjno-Ratowniczy*, wymogów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 8 czerwca 2016 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać plany operacyjno-ratownicze⁴⁷ w zakresie formy sporządzenia planu oraz zakresu zagadnień, które powinny zostać w nich określone, ocenione i ustalone,
- naruszenia warunków pozwoleń (wytwarzanie odpadu bez pozwolenia, przekroczenia ilości wytwarzanych odpadów),
- wprowadzania do powietrza substancji bez uregulowanego stanu formalno-prawnego,
- przekazywania Marszałkowi Województwa Podkarpackiego zbiorczych zestawień danych o odpadach po terminie,
- niewypełniania lub nieprawidłowego wypełniania kart ewidencji odpadów,
- niewprowadzania lub wprowadzania po terminie do Krajowej Bazy informacji o emisjach gazów cieplarnianych i innych substancji,
- nieoznakowania miejsc magazynowania odpadów,
- magazynowania części odpadów poza terenem zakładu,
- błędnego i niekompletnego wypełniania dokumentów dot. transgranicznego przemieszczania odpadów (załącznik Nr VII do rozporządzenia 1013/2006)⁴⁸.

W okresie objętym kontrolą WIOŚ przeprowadził dziesięć kontroli w dziewięciu podmiotach posiadających decyzje Marszałka Województwa Podkarpackiego zezwalające na rekultywację gruntów zdegradowanych, zdewastowanych lub do odzysku poprzez wypełniania wyrobisk. Trzy z tych kontroli było kontrolami planowymi (jedna z 2017 r. i dwie z 2018 r.), a siedem pozaplanowymi (w tym pięć na wnioski Marszałka Województwa Podkarpackiego, Starosty Rzeszowskiego, Posła RP i Prokuratury Rejonowej w Rzeszowie oraz dwie interwencyjne). W trakcie ww. kontroli każdorazowo dokonywano oględzin terenów (bez udziału specjalistów), na których była prowadzona działalność i/lub obiektów firmy i/lub miejsc magazynowania odpadów, badano zgodność gospodarowania odpadami z posiadanymi zezwoleniami. W trakcie dwóch kontroli do badań pobrano próbki, które zostały zbadane przez Laboratorium WIOŚ w Rzeszowie. W żadnej z tych kontroli nie korzystano z sprzętu specjalistycznego, doświadczenia i wiedzy ekspertów. Jedna z kontroli pozaplanowych dotyczyła podmiotu wykonującego rekultywację wyrobiska na zlecenie podmiotu posiadającego takie zezwolenie.

Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wyjaśniła, że *podczas kontroli podmiotów posiadających zezwolenie na przetwarzanie odpadów polegających na wypełnieniu odpadami terenów niekorzystnie przekształconych w okresie objętym kontrolą, tj. od 2016 r. - 2020 r., WIOŚ w Rzeszowie zlecał badania na pobór próbek tylko w sytuacjach, kiedy wg posiadanej wiedzy eksperckiej było to niezbędne do oceny prawidłowości postępowania z odpadami lub gdy zachodziło podejrzenie, że dane odpady mogą stanowić zagrożenie dla środowiska. Podczas kontroli przeprowadzonej w Przedsiębiorstwie (...) w Szebniach (Nr protokołu kontroli DEL-JASLO 187/2016), przeprowadzono dwukrotnie oględziny terenu, na którym znajdowały się odpady. Podczas kontroli uznano, iż nie zachodzi konieczność pobierania próbek – wody, gleby oraz odpadów*

⁴⁷ Dz.U. z 2016 r. poz. 821.

⁴⁸ Dot. kontroli w EKO-CENTRUM sp. z o.o. Oddział w Nowej Dębie w okresie od 13 do 17 października 2017 r. Sygn. DTWI.7023.1321.2017.EG nr protokołu DEL-TARNOB 88/2017. Sposób realizacji zaleceń: pismo kontrolowanego z dnia 07.12.2017 r., w którym informuje o poinformowaniu dostawcy i organizatora przemieszczania odpadów o obowiązku poprawnego wypełniania dokumentów (dot. odpadów o kodach: B1010, B1110, B1050).

do badań laboratoryjnych. Równocześnie wskazuje się, że na zlecenie Marszałka Województwa Podkarpackiego w dniu 9 czerwca 2017 r. na działce nr ewid. 3003 w m. Szebnie (teren Przedsiębiorstwa (...)), Laboratorium Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie pobrało do analiz laboratoryjnych próbki odpadów. (...). W pozostałych przypadkach (kontrola o charakterze pozaplanowym, na wniosek lub planowe), nie zachodziły przesłanki do dokonania zleceń na badania - inter alia działki te były nieeksploatowane wydobywczo lub przetwarzanie polegało na przesypywaniu odpadów kruszywami naturalnymi. Działalność kontrolowanych podmiotów w zakresie przetwarzania nie zagrażała środowisku, w związku z czym nie stanowiła podstawy do przeprowadzania specjalistycznych badań.

Na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f oraz art. 40 ust. 7 ustawy o NIK zwrócono się do Marszałka Województwa Podkarpackiego⁴⁹ o przekazanie informacji dotyczących podmiotów, które w latach 2016 – 2020 (I półrocze) posiadały aktualne decyzje zezwalające na wykorzystanie odpadów do rekultywacji gruntów zdegradowanych lub zdewastowanych lub do odzysku poprzez wypełnienie odpadami wyrobisk oraz o datach ich przekazania do WIOŚ. W odpowiedzi Marszałek poinformował, że aktualne decyzje zezwalające na wykorzystanie odpadów do rekultywacji gruntów zdegradowanych, zdewastowanych lub do odzysku poprzez wypełnienie odpadami wyrobisk posiadało 14 podmiotów, w tym jeden podmiot posiadał dwie decyzje.

W wyniku analizy dokumentów WIOŚ oraz informacji uzyskanych od Marszałka Województwa Podkarpackiego ustalono, że w okresie objętym kontrolą obowiązywało 16 decyzji zezwalających na wykorzystanie odpadów do rekultywacji gruntów zdegradowanych, zdewastowanych lub do odzysku poprzez wypełnienie odpadami wyrobisk (w tym dwie wydane dla jednego podmiotu), z czego WIOŚ był w posiadaniu 14 z nich.⁵⁰

W latach objętych kontrolą do WIOŚ wpłynęło pięć pism (dotyczących ośmiu podmiotów) zawierających informacje o możliwości prowadzenia międzynarodowego przemieszczania odpadów bez stosownych zezwoleń. W wyniku przeprowadzonych kontroli, nie stwierdzono nielegalnego przemieszczania odpadów (w siedmiu podmiotach), stwierdzono jednak następujące naruszenia: działalność w zakresie wewnątrzwspólnotowego nabycia pojazdów bez zawiadomienia GIOŚ, nieoznakowanie miejsc magazynowania odpadów, brak raportów KOBIZE⁵¹.

Po zakończeniu kontroli w jednym podmiocie, sporządzono zawiadomienie do GIOŚ o podejrzeniu nielegalnego międzynarodowego przemieszczania odpadów, w wyniku którego GIOŚ wszczął postępowanie administracyjne w sprawie nieprawidłowości zagospodarowania odpadów (do dnia zakończenia kontroli postępowanie nie zostało zakończone). Stwierdzone w tym podmiocie naruszenia to:

- niewyposażenie miejsca magazynowania olejów odpadowych w urządzenia do zbierania ewentualnych wycieków olejów oraz niedostosowanie oznakowania pojemników przeznaczonych do magazynowania tych odpadów, brak środków zapobiegawczych mających na celu wyeliminowanie potencjalnej możliwości przedostawania się zanieczyszczeń do gruntu

⁴⁹ Pismo Nr LRZ.410.008.02.2020 z 29 lipca 2020 r.

⁵⁰ Urząd Marszałkowski poinformował WIOŚ o wydaniu 15 takich decyzji, w tym w dniu 11 sierpnia 2020 r., tj. po otrzymaniu ww. pisma NIK, o wydaniu siedmiu decyzji. Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wyjaśniła, że nie otrzymano trzech decyzji wymienionych w informacji Marszałka do NIK. Jedna decyzja, którą przedłożono do kontroli NIK nie została wykazana w informacji dla NIK sporządzonej przez Marszałka.

⁵¹ Zgodnie z art. 7 ustawy z 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji (Dz.U. z 2020 r. poz. 1077 tj.) podmiot korzystający ze środowiska, którego działalność powoduje emisje, sporządza i wprowadza do Krajowej bazy, w terminie do końca lutego każdego roku, raport zawierający informacje wskazane w art. 6 ust. 2 pkt 1-10, dotyczące poprzedniego roku kalendarzowego.

- nieterminowe przekazywanie Marszałkowi Województwa Podkarpackiego zbiorczych zestawień danych o rodzajach i ilościach odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania odpadów i o zakresie korzystania ze środowiska oraz o wysokości należnych opłat.,
- brak sprawozdań, o których mowa z art. 75 ustawy o odpadach.
(akta kontroli: tom IV str. 479 – 483, tom V, str.: 208 – 308, 316 – 595)

3.5.

W okresie objętym kontrolą, poza 317 kontrolami doraźnymi przeprowadzonymi na wniosek Służby Celnej/Celno-Skarbowej i Straży Granicznej, o których mowa w punkcie 3.3. tego wystąpienia, WIOŚ stwierdził dwa przypadki nielegalnego przemieszczania odpadów w zakresie transportu w 2020 r. (po jednym z list „zielonej” i „bursztynowej”⁵²) oraz jeden przypadek w 2018 r. w zakresie przetwarzania i odzysku odpadów (lista „bursztynowa”) i tak:

- kontrola Nr WIOS-RZESZ 120/2018 (protokół kontroli z 28 czerwca 2018 r.) - WIOŚ pismem z dnia 9 lipca 2018 r. przesłał do GIOŚ zawiadomienie wraz z dokumentacją zawierające informację o podjętych działaniach. W dniu 9 lipca 2018 r. skierował do Prokuratury Rejonowej w Ropczycach zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa w sprawie przywiezienia z zagranicy pojazdu zakwalifikowanego jako odpad niebezpieczny bez wymaganego zgłoszenia i zezwolenia GIOŚ, a w dniu 8 sierpnia 2018 r. wymierzył karę pieniężną w wysokości 10 tys. zł za prowadzenie demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji poza stacją demontażu pojazdów.

W przedłożonych dokumentach brak było informacji o działaniach podjętych w celu zabezpieczenia odpadów przed szkodliwym oddziaływaniem na środowisko. Nie nałożono kary pieniężnej za nielegalne przemieszczanie odpadów, pomimo stwierdzenia w protokole kontroli, iż odpowiedzialność za nielegalne przemieszczanie odpadów ponosi właściciel firmy, który stał się odbiorcą odpadów w postaci sprowadzonego na części pojazdu dostawczego. W przypadku drugiego pojazdu będącego przedmiotem kontroli nie ustalono jednoznacznego odbiorcy odpadów. Do dnia zakończenia kontroli postępowanie GIOŚ było w toku.

Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wyjaśniła, że w *tych przypadkach warunkiem niezbędnym do wszczęcia postępowania przez WIOŚ w trybie art. 23 ustawy mpo jest zakończenie postępowania przez GIOŚ określającego podmiot odpowiedzialny za zagospodarowanie odpadów oraz jego zakres, jak również zakończenie postępowania karnego ustalającego sprawcę. Zgodnie z wyrokiem WSA w Warszawie (sygn.. IV SA/Wa 1585/09), WIOŚ nie jest organem właściwym do samodzielnego stwierdzenia zaistnienia nielegalnego międzynarodowego przemieszczania odpadów. Stwierdzenie tej okoliczności zgodnie z art. 25 ust. 1 i art. 26 pkt 3 ustawy mpo należy do właściwości GIOŚ. Dopiero po ostatecznym zakończeniu tej procedury można wydać decyzję na podstawie art. 32 ust. 1 ustawy mpo. W sprawie tej, na podstawie przepisów o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji wymierzono administracyjną karę pieniężną za prowadzenie demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji poza stacją demontażu.*

- kontrola WIOS-RZESZ 33/2020 (protokół kontroli z 3 marca 2020 r.) – WIOŚ pismem z dnia 13 marca 2020 r. przesłał do GIOŚ zawiadomienie wraz

⁵² Na liście „zielonej” znajdują się odpady inne niż niebezpieczne, np.: złom metali, makulatura, odpady tworzyw sztucznych, stłuczka szklana, itp. Na liście „bursztynowej” znajdują się odpady niebezpieczne lub potencjalnie niebezpieczne, np.: odpady akumulatorów, odpady zawierające azbest, przepracowane oleje, odpady szkła aktywowanego (np. ekrany telewizorów i monitory komputerowe), itp.

z dokumentacją zawierającą informacje o podjętych działaniach. Kontrola została przeprowadzona na wniosek GIOŚ w związku z zawiadomieniem urzędu niemieckiego SBB – Sonderfallgesellschaft Brandenburg/Berlin mbH. Przedmiotem postępowania był nielegalny międzynarodowy transport odpadów w postaci materiałów izolacyjnych pochodzących z rozbiórki hali (styropian) z Niemiec do Polski.

Z przedłożonych do kontroli NIK dokumentów wynika, że kontrolowany przedsiębiorca zakupił na terenie Niemiec konstrukcję hali magazynowej i dokonał jej rozbiórki. Odpady styropianowe (kod 17 06 04) powstałe w wyniku rozbiórki przewieziono z Niemiec do firmy REMONDIS Szczecin sp. z o.o. w okresie od 21 sierpnia do 20 września 2019 r. - łączna masa 17,04 Mg. Jeden z realizowanych transportów został przejęty przez SBB – Sonderfallgesellschaft Brandenburg/Berlin mbH i zawrócony. Przedsiębiorca został zobowiązany do utylizacji odpadu na własny koszt na terenie Niemiec. Po zakończeniu kontroli, w dniu 16 marca 2020 r., WIOŚ skierował do Prokuratury Rejonowej w Ropczycach zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa w sprawie przywiezienia z zagranicy odpadów w postaci płyt styropianowych (kod 17 06 04), bez prawidłowo wypełnionego załącznika Nr VII tj. z naruszeniem warunków art. 18 rozporządzenia Nr 1013/2006 tj. o czyn z art. 183 §4 w związku z art. 183 §1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1950 ze zm.)⁵³. Na przedsiębiorcę nie nałożono kary pieniężnej za nielegalne przemieszczanie odpadów.

Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wyjaśniła, że *nie wymierzono administracyjnej kary pieniężnej na odbiorcę odpadów, gdyż przepisy uniemożliwiają jej nałożenie z uwagi na to, że odpad ten jest z listy „zielonej”*.

- kontrola WIOS-JASLO 37/2020 (protokół kontroli z 4 marca 2020 r.) – kontrola przeprowadzona w ramach akcji z Policją „Stop nielegalnym odpadom”, w trakcie której zatrzymano pojazd przewożący odpady mechanicznej obróbki stanowiące zanieczyszczoną mieszaninę m.in. tworzyw sztucznych. Do GIOŚ przesłano w dniu 9 marca 2020 r. wypełniony formularz informacji o nielegalnym międzynarodowym przemieszczaniu odpadów. Ponadto odrębne działania prowadziła Policja, która pismem z dnia 4 marca 2020 r. poinformowała GIOŚ o stwierdzonym nielegalnym transporcie oraz że *decyzją naczelnika WPG (...) pojazd przewożący odpady oddano kierującemu na przechowanie*. Nie nałożono kary pieniężnej za nielegalne przemieszczanie odpadów.

Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wyjaśniła, że *wszystkie podmioty zaangażowane w transport tych odpadów posiadały siedziby poza terenem województwa podkarpackiego, w związku z tym skierowano wystąpienia do Małopolskiego i Mazowieckiego Inspektora Ochrony Środowiska. W sprawach*

⁵³ Przedsiębiorca w trakcie kontroli przedstawił dziewięć dokumentów będących załącznikami nr VII, o których mowa w art. 18 rozporządzenia nr 1013/2006, które były w sposób nieprawidłowy tj.:

- w polu 1. *Osoba, która zorganizowała przemieszczenie* widnieją dane kontrolowanego podmiotu, podczas gdy podmiot organizujący przemieszczanie odpadów winien podlegać jurysdykcji kraju wysyłki tj. w tym przypadku Niemiec,
- w polu 3 *Rzeczywista ilość* nie została wskazana masa ani objętość transportowanych odpadów,
- nie wypełniono pola 4 *Rzeczywista data przemieszczenia* i pola 6 *Wytwórca odpadów*,
- w polu 7 *Instalacja odzysku Laboratorium* nie wskazano wszystkich wymaganych danych,
- w polu 8 *Proces odzysku (...)* wpisano kod odpadu, a nie kod procesu odzysku,
- w polu 10 *Kod identyfikacji odpadu* wpisano wyłącznie kod krajowy 917 06 04), podczas gdy należało wpisać kod B3010 z Załącznika IX do Konwencji bazylejskiej,
- nie wypełniono lub wypełniono niekompletnie pole 12 *Oświadczenie osoby, która zorganizowała przemieszczenie*,
- w polu 13 *Podpis po otrzymaniu przesyłki z odpadami przez odbiorcę* nie podpisał się przedstawiciel podmiotu odbierającego odpady,
- w polu 14 *Przesyłka otrzymana przez instalację odzysku* wskazano tylko masę odpadów, brak jej daty, nazwiska i podpisu przyjmującego odpady.

WIOS-RZESZ 120/2018 i WIOS-JASLO 37/2020 kontrole przeprowadzane były przez Policję z udziałem WIOŚ, który pełnił jedynie funkcję organu pomocniczego. W obu przypadkach zabezpieczeniem odpadów zajmowała się Policja w ramach postępowania karnego. Do GIOŚ skierowano zawiadomienia o nielegalnym międzynarodowym przemieszczaniu odpadów. Dowody z postępowania karnego nie są przez Policję udostępniane WIOŚ. W okresie objętym kontrolą w WIOŚ nie korzystano z informacji z Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych, uzyskanych od organów ścigania i organów Krajowej Administracji Skarbowej (wcześniej Służby Celnej i organów skarbowych) w celu udokumentowania nielegalnego przemieszczania odpadów.

(akta kontroli: tom V, str. 309 – 313, tom VI, str.: 1 – 67, 264 - 268)

3.6.

W okresie objętym kontrolą Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska nałożył na odbiorców odpadów trzy kary w łącznej wysokości 150 tys. zł (jedna w 2016 r. i dwie w 2019 r., wszystkie w wysokości 50 tys. zł) z tytułu nielegalnego przemieszczania odpadów. Kary nałożone w 2019 r., na dzień zakończenia niniejszej kontroli, były nieprawomocne (po jednej z listy „zielonej” i „bursztynowej”). Decyzja wydana w 2016 r. dotyczyła postępowania administracyjnego, wszczętego w 2011 r. przez Podkarpackiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, w sprawie nałożenia kary pieniężnej na odbiorcę odpadu w postaci uszkodzonego pojazdu marki CADILLAC, przywiezionego nielegalnie z USA do Polski bez dokonania zgłoszenia (lista „bursztynowa”). Decyzja ta stała się prawomocna 10 maja 2018 r. (po wyroku WSA w Warszawie). GIOŚ przekazał akta sprawy do WIOŚ 10 października 2018 r. W związku z nieuregulowaniem kary pieniężnej WIOŚ wystawił upomnienie doręczone 25 października 2018 r. W dniu 2 listopada 2018 r. wpłynął do WIOŚ wniosek o rozłożenie na raty kary pieniężnej, który rozpoczął postępowanie administracyjne zakończone wydaniem w dniu 24 stycznia 2019 r. decyzji odmawiającej rozłożenie na raty zapłaty kary administracyjnej. Dłużnik złożył odwołanie od decyzji, którą GIOŚ utrzymał w mocy (decyzja z dnia 26 marca 2020 r.). Skarga na decyzję GIOŚ została złożona do WSA w Warszawie pismem z 8 lipca 2020 r. Po wydaniu decyzji odmawiającej rozłożenia kary pieniężnej na raty WIOŚ wystawił tytuł wykonawczy z dnia 18 stycznia 2019 r. do Naczelnika Urzędu Skarbowego w Przemyślu. Na wniosek dłużnika oraz Podkarpackiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, Naczelnik Urzędu Skarbowego w Przemyślu wydał postanowienie z dnia 26 kwietnia 2019 r. w sprawie zawieszenia postępowania egzekucyjnego. Do dnia zakończenia kontroli postępowanie to nie zostało podjęte. Dwoma decyzjami wydanymi w 2019 r. (z 10 kwietnia i 15 października) administracyjne kary pieniężne zostały nałożone na odbiorców odpadów o kodzie 16 01 04* tj. nielegalnie przywiezionych z Wielkiej Brytanii 27 pojazdów przeznaczonych do demontażu oraz przywiezionego z USA uszkodzonego pojazdu marki Nissan Murano. Odwołania od tych decyzji zostały przekazane do GIOŚ w dniach 8 maja i 15 października 2019 r. Do dnia zakończenia kontroli GIOŚ nie wydał decyzji rozstrzygających.

(akta kontroli: tom VI, str.: 68 - 174)

3.7.

W okresie objętym kontrolą w WIOŚ obowiązywały dwa porozumienia zawarte z innymi organami odpowiedzialnymi za nadzór nad międzynarodowym obrotem odpadami tj.:

- z dnia 29 lutego 2008 r. o *współdziałaniu Inspekcji Ochrony Środowiska i Inspekcji Transportu Drogowego*, zawarte pomiędzy Podkarpackim

Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska a Podkarpackim Wojewódzkim Inspektorem Transportu Drogowego,

- z dnia 11 grudnia 2015 r. Nr 59/POR/15 o współpracy zawarte pomiędzy Podkarpackim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska a Dyrektorem Izby Celnej w Przemysłu i Komendantem Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej w Przemysłu.

Strony obu porozumień zobowiązały się, w ramach swoich przewidzianych prawem działań, do współdziałania w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów, które polegać miało m.in. na wspólnych kontrolach z udziałem stron porozumień, przekazywaniu i wymianie informacji, udostępnianiu danych, wymianie doświadczeń, organizacji wspólnych narad i szkoleń, powiadamianiu o uwolnieniach substancji lub preparatów niebezpiecznych w trakcie wypadków drogowych (ITD), rozpoznawaniu skutków poważnych awarii o zasięgu transgranicznym i zanieczyszczeń wód granicznych (Służba Celna i Straż Graniczna).

Ponadto, w ramach porozumienia zawartego z Dyrektorem Izby Celnej i Komendantem Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej, WIOŚ zobowiązał się do:

- przeprowadzania, na wniosek, ocen towarów mogących stanowić odpady, w tym wydawanie ocen czy przewożone odpady wypełniają kryteria odpadów niebezpiecznych dla środowiska,
- udostępniania, na wniosek, danych dotyczących międzynarodowego obrotu odpadami,
- współpracy pracowników WIOŚ z przedstawicielami stron w zakresie identyfikacji zagrożeń dla ludzi i środowiska w związku z międzynarodowym przemieszczaniem odpadów.

W latach 2016 – 2020 (I półrocze) inspektorzy WIOŚ uczestniczyli:

- 1) w 2016 r. w trzech akcjach kontrolnych dotyczących transgranicznego przemieszczania odpadów w ramach projektu IMPEL TFS „Europejskie Akcje Inspekcyjne” z udziałem przedstawicieli Straży Granicznej i Służby Celnej, w trakcie których prowadzono kontrole przewoźników w ruchu międzynarodowym na przejściu granicznym w Korczowej i w ruchu drogowym oraz skontrolowano dwie firmy w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów. Nie stwierdzono nieprawidłowości.
- 2) w 2017 r.:
 - w trzech akcjach w ramach projektu IMPEL TFS „Europejskie Akcje Inspekcyjne” z udziałem przedstawicieli Straży Granicznej i Służby Celnej w trakcie, których prowadzono kontrole przewoźników w ruchu międzynarodowym na przejściu granicznym w Korczowej oraz skontrolowano jedną firmę w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów. Nie stwierdzono nieprawidłowości.
 - w jednej akcji w ramach operacji EUROPOLU „Tackling Environmental Crimer Trough Standardised Methodologies” (TECUM), koordynowaną przez Policję⁵⁴. Akcja polegała na kontroli pojazdów w wyznaczonych punktach w Krośnie, Tarnobrzegu, Jadachach i Rzeszowie. Nie stwierdzono nieprawidłowości.
- 3) w 2018 r.:

⁵⁴ Celem akcji była identyfikacja osób i organizacji przestępczych zaangażowanych w nielegalną utylizację odpadów oraz ich transgraniczne przemieszczanie, a także wzmocnienie zdolności organów ścigania w zwalczaniu przestępczości przeciwko środowisku.

- w trzech akcjach w ramach projektu IMPEL TFS „Europejskie Akcje Inspekcyjne” z udziałem przedstawicieli Straży Granicznej i Służby Celnej w trakcie, których prowadzono kontrole przewoźników w ruchu międzynarodowym na przejściu granicznym w Korczowej i w ruchu drogowym. Nie stwierdzono nieprawidłowości,
 - w jednej akcji w ramach operacji DEMETER IV koordynowaną przez Służbę Celno-Skarbową, której celem była kontrola legalności przewożonych odpadów. W trakcie akcji zatrzymywano pojazdy w miejscowości Lipownica na drodze krajowej DK-19. Nie stwierdzono nieprawidłowości.
- 4) w 2019 r.:
- w dwóch akcjach w ramach operacji DEMETER V koordynowaną przez Służbę Celno-Skarbową, której celem była kontrola legalności przewożonych odpadów. W trakcie akcji zatrzymywano pojazdy w miejscowości Lipownica na drodze krajowej DK-19 oraz na przejściu granicznym w Korczowej. Nie stwierdzono nieprawidłowości,
 - w jednej akcji we współpracy z Policją „STOP nielegalnym odpadom”, której celem było zwalczanie nielegalnego transportu i porzucania odpadów oraz wzmocnienie komunikacji i zdolności organów ścigania w zwalczaniu przestępczości przeciwko środowisku. Nie stwierdzono nieprawidłowości,
- 5) w I połowie 2020 r. w akcji kontrolnej we współpracy z Policją „STOP nielegalnym odpadom”, w trakcie której ujawniono jeden przypadek nielegalnego przewozu odpadów w m. Lipownica.

Ponadto, w okresie od 1 czerwca do 31 lipca 2020 r. WIOŚ uczestniczył w akcji EUROPOLU „Retrovirus” wymierzonej w zwalczanie zjawiska nielegalnego gospodarowania zakaźnymi odpadami medycznymi.

W ramach porozumienia zawartego z Dyrektorem Izby Celnej i Komendantem Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej WIOŚ, na wniosek tych podmiotów, dokonał łącznie 317 ocen towarów mogących stanowić odpady, w tym 61 w 2016 r., 70 w 2017 r., 73 w 2018 r., 37 w 2019 r. i 76 w I półroczu 2020 r.

Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wyjaśniła, że *inspektorzy przy ocenie transportów odpadów korzystali z materiałów informacyjnych zamieszczanych na stronie internetowej GIOŚ. Podczas kontroli zatrzymanego transportu odpadów wykorzystywana jest taśma miernicza, elektroniczny dalmierz laserowy oraz aparat fotograficzny. Nie wnioskowano o zakup sprzętu do prowadzenia analiz i badań, gdyż w uzasadnionych przypadkach istnieje możliwość zlecenia niezbędnych badań Centralnemu Laboratorium Badawczemu Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie.*

(akta kontroli: tom V str. 190 – 205, 309 – 315, tom VI str. 175 - 209)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Kontrole w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów ujmowane były w rocznych planach kontroli WIOŚ. Przeprowadzane one były w podmiotach zajmujących się przetwarzaniem, odbiorem i transportem odpadów. W latach 2016 – 2019 wszystkie zaplanowane kontrole zostały przeprowadzone. WIOŚ współpracował ze Służbą Celną i Strażą Graniczną przeprowadzając na ich wnioski kontrole polegające na określaniu, czy przewożony towar spełnia definicję odpadu, jednak nie podejmował działań po ujawnieniu naruszeń w trakcie tych kontroli, co uzasadniano faktem, iż działał w tych przypadkach jako organ doradczy. WIOŚ nie przeprowadzał samodzielnych kontroli transportów odpadów na drogach, a jedynie

uczestniczył w kontrolach realizowanych przez Policję, Służbę Celną i Straż Graniczną. WIOŚ nie posiadał bowiem uprawnień do samodzielnego zatrzymywania i przeszukiwania pojazdów na drodze. Przeprowadzając kontrole w podmiotach odbierających i przetwarzających odpady, w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, WIOŚ zawiadamiał GIOŚ i prokuraturę. Po zakończeniu przez GIOŚ postępowania określającego podmiot odpowiedzialny za zagospodarowanie odpadów, Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wydawał decyzje o nałożeniu administracyjnej kary pieniężnej. WIOŚ rzetelnie udzielał informacji w trybie art. 5 ust. 1 ustawy mpo, dotyczących przestrzegania przepisów o ochronie środowiska przez podmioty prowadzące działalność w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, nie formułuje uwag i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Rzeszów, dnia 22 października 2020 r.

Kontroler
Agnieszka Suwała
Główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

/-/

Kontroler
Sebastian Szozda
Główny specjalista kontroli państwowej

*p.o. WICEDYREKTORA
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Rzeszowie
z up. /-/
Robert Łukasz*

/-/